

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΤΑ ΚΛΕΦΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Πάντα τὰ ἔθνη ἔχουσιν ἔθνικὰ κειμήλια εἰς τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῶν ἀναφερόμενα καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἔθνικου χαρακτήρος παρέχοντα. Ἡ διαφύλαξις τῶν κειμηλίων τούτων πλὴν ὅτι εἶνε ἔργον εὐσεβείας, καθίσταται πολλάκις καὶ ἀναγκαστικὸς δεσμὸς τοῦ ἐκάστοτε παρόντος πρὸς τὰς παραδεδομένας ἠθικὰς ἀρχὰς τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων τῆς δόξης καὶ τῆς ἀκμῆς, δεσμὸς ἐνισχύων πολλάκις τὴν ἔθνικὴν πρόοδον. Ἐάν δὲ εἰς τοῦτο φιλοτιμῶνται πάντα τὰ ἔθνη, πολλῶ μᾶλλον ἢ τοιαύτη φιλοτιμία ἐπιβάλλεται εἰς τὸ Ἑλληνικόν, οὗτινος ἡ ἀπὸ τοῦ κλύδωνος μακρῶν αἰώνων διάσωσις ὀφείλεται εἰς τὸ ἔνδοξον αὐτοῦ παρελθόν καὶ τὸν ἰσχυρὸν ἔθνικόν χαρακτήρα.

Ἐν τῶν τοιούτων κειμηλίων εἶνε παρ' ἡμῖν καὶ τὰ κλέφτικα τραγοῦδια, ἅτινα ψαλλόμενα ἀποπνεύουσιν ἀνδρικὸν μένος, πολεμικὴν καρτερίαν, εὐγενῆ φρονήματα, ὑψηλὴν μελαγχολίαν τῶν ὑπὲρ πατρίδος καρτεροψυχούτων, σεμνὴν στοργὴν καὶ ἐν γένει αἰσθητάματα οἰκεία τῇ Ἑλληνικῇ ψυχῇ.

Οὐδὲν τῶν νεωτέρων ἔθνων, οὔτε οἱ Βούλγαροι, οὔτε οἱ Σέρβοι, οὔτε οἱ Ρουμῶνοι, οὔτε ἄλλο τι τῶν μεγάλων ἔθνων ἔχουσι νὰ ἐπιδείξωσιν οἶαν οἱ Ἕλληνες δημόδη ποίησιν δημιουργηθεῖσαν εἰς χρόνους σιδηρᾶς δουλείας. Ἐνεκα τούτου ἐπιβάλλεται ἡμῖν ἡ φιλοτιμία νὰ διασωσῶμεν οὐ μόνον γραπτῶς καὶ διὰ ζώσης, ἀλλὰ καὶ νὰ προσπαθῶσμεν παντὶ σθένει ὅπως ἄδῶνται τὰ ἠρωϊκὰ μας τραγοῦδια ἐν εὐωχίαις καὶ συναναστροφαῖς πρῶτα ταῦτα τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἁσμάτων ὡς ἔθνικῆ, οὕτως εἰπεῖν, προσευχῆ. Μωρὸν βεβαίως θὰ ἦτο νὰ ψέξῃ τις τὴν ῥοπὴν τοῦ λαοῦ ἐπὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν καὶ νὰ διαμφισβητήσῃ τὸ ὕψος καὶ τὴν ἐπὶ τῆς καρδίας ἰσχυρὰν ἐπενέργειαν αὐτῆς, ἀλλ' ἡ παρατηρούμενη ἡσυχία περιφρόνησις πρὸς τὰ κλέφτικὰ μας τραγοῦδια, εἶνε θλιβερὸν φαινόμενον ἀμαυρώσεως ἔθνικου χαρακτήρος καὶ μίσους πρὸς τὰ οἰκεία. Εἰς τοσοῦτον δὲ ἀσεβείας πρὸς τὰ πάτρια ἐφθάσαμεν καὶ τοσοῦτον κινδυνεύομεν ν' ἀπολέσωμεν τὸν ἔθνικόν μας χαρακτήρα, ὥστε οὐ μόνον ἀπαρεσκόμεθα καὶ δυσφοροῦμεν, ἀλλὰ καὶ χλευάζομεν ἀκούοντες που ἐν εὐθύμῳ συναναστροφῇ ἀδόμενα τὰ κλέφτικα τραγοῦδια· ἐνῶ φιλοτιμότερα ἔθνη θὰ ἤκουον μεθ' ὑπερηφανείας ἔθνικῆς καὶ κατανύξεως. Παρίσταται μάρτυς

ἀνά πᾶσαν στιγμὴν πᾶς τις, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία πάλλει ἐξ ἔθνικου ἐγωϊσμοῦ, τοιούτων θλιβερῶν φαινομένων οὐ μόνον, ὅπου ὁ ψευδοπολιτισμὸς εἰσεχώρησε παμφάγος, ἀλλὰ καὶ ὅπου ἠλπίζε τις ὅτι διατηροῦνται ἔχνη ἀγνοῦ ἔθνικου βίου. Ἄλλοτε τὰ μέγαρά τῶν ἀρίστων οἰκῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ αἱ ταπειναὶ οἰκίαι ἀντήχουν ἀπὸ τὰ κλέφτικα τραγοῦδια. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Τούρκων προυχόντων εἶχον τὴν τόλμην καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν οἱ ἡμέτεροι νὰ τραγοῦδῶν αὐτά. Ὁ Νικόλαος Λάμπρος ἐν Σπετσῶν προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Τούρκου τοπάρχου τῆς Πύλου εἰς γεῦμα καὶ εὐθυμήσας ἤρχισε νὰ τραγοῦδῃ,

Διψοῦν οἱ κάμποι γιὰ νερά
καὶ τὰ βουνά γιὰ χιόνια
διψᾷ κι' ὁ δόλιος Ζαχαριάς
γιὰ τούρκικα κεφάλια.

Διακόψας ἔπειτα τὸ τραγοῦδι εἶπεν εἰς τὸν ξενίζοντα Τούρκον «μὴ σοῦ κακοφανῇ, ἀγᾶ μου, τὸ τραγοῦδι τὸ λέγει». Ὁ δὲ Τούρκος μεγαλοψύχως πρὸς τὸν Λάμπρον, ὅστις ἐπέδειξεν ἐκείνην τὴν ὑπερήφανον παρρησίαν, ἀπήντησε μειδιῶν «Δὲν πειράζει, ρεῖζη Νικόλα, ἐξακολούθει».

Ἡ μουσικὴ μονοτονία τῶν ἁσμάτων τούτων καὶ τὸ θλιβερὸν τοῦ ῥυθμοῦ αὐτῶν ἐν γένει δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς αἴτιον τῆς πρὸς ταῦτα περιφρονήσεως, ἀλλ' ἡ ἔλλειψις ἔθνικῆς μορφώσεως σεβασῆς καὶ μὴ ἐπιπολαίου, ἡ τάσις ἡμῶν πρὸς ἀπομίμησιν παντός ὀθνείου δυσαρμόστου πρὸς τὸν ἔθνικόν μας χαρακτήρα καὶ ἀντιρρόπου πρὸς πάτρια ἔθιμα καὶ ἦθη καὶ ἡ ἐντεῦθεν μωρὰ ὑποτίμησις τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ ἔθνισμοῦ μας. Ἄς ἀποβλέψῃ τις πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἔτυχον ἀνατροφῆς Ἑλληνοπρεποῦς, ἐν ἀτμοσφαιρᾷ ἔθνικωτέρου καὶ ἀγνοτέρου βίου, καὶ θὰ ἴδῃ αὐτοὺς συγκινουμένους ἱερὰν καὶ ἀνδρικὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν ἀκρόασιν κλέφτικου τραγοῦδιου, οὐχὶ διότι ἀμοιροῦσιν ἀνωτέρας μουσικῆς καλαισθησίας, ἀλλὰ διότι μετὰ τῶν μελαγχολικῶν καὶ μονοτόνων ἐκείνων τόνων συναντηχοῦσιν αἱ ἀνδρικαὶ χορδαὶ καρδίας ἔθνικῶς διαπλασθείσης.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, γεννᾶται ἡ σκέψις ἡμῶν τίνι τρόπῳ θὰ δυναθῶμεν, ἐάν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστον νὰ μειώσωμεν τὴν ἀδιαφορίαν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τὴν ἔθνικὴν ταύτην φωνητικὴν μουσικὴν, ἧτις εἶνε ἡ ἀπήχησις τῆς ἀλγούσης ψυχῆς τῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἡμετέρων ἠρώων καὶ ἧτις τόσον καταλ-

λήλως προσηρόσθη πρὸς τὸν νοῦν καὶ τὴν λέξιν τῆς δημώδους ἐκείνης ποιήσεως.

Εὐλόγως πᾶς τις θὰ ἀπεβλέψη πρῶτον εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, ὑπόθεν ἄρχεται ἡ πρώτη τῆς πολιτείας δικαιοδοσία ἐπὶ τοῦ ἀτόμου. Ἐνταῦθα γνωστὸν εἶνε, ὅτι διδάσκεται ἡ ἀπαγγελία τῶν ἠρωϊκῶν ἀσμάτων· ἀλλ' ἐὰν πρὸς τῇ ἀπαγγελίᾳ ἐδιδάσκητο καὶ ἡ ψὴδὴ αὐτῶν, θὰ ἐπενήργει βελύτερον ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ παιδός, εἰς δὲ τὸν κοινωνικὸν βίον θὰ ἐτηρεῖτο ζῶσα ἡ διδασκαλία ἐν εὐθύμοις ἀναστροφαῖς. Οὕτω καινοτομοῦντες δὲν ἐννοοῦμεν, ὅτι ἀνάγκη νὰ μειωθῇ ἡ φροντίς πρὸς τὴν ἀνωτέραν φωνητικὴν μουσικὴν, τὴν εὐρωπαϊκὴν λεγομένην, ἀλλως δὲν θὰ παρουσιάσῃ δυσχέρειαν ἡ καινοτομία αὕτη καὶ μάλιστα ὅπου δὲν ἐξέλιπε πάντῃ ἡ χρῆσις τῶν κλέφτικων τραγουδιῶν. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ συλλογὴ τῶν ἀρίστων ἠρωϊκῶν ἀσμάτων ἐπιτευχθησομένη ἐν ἀνάγκῃ διὰ προκηρύξεως διαγωνισμοῦ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ νὰ καταρτίζονται οἱ διδασκαλοὶ συστηματικῶς, ὥστε νὰ ἀποβῇ ἐφαρμοσίμος εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἡ μουσικὴ διδασκαλία τῶν ἠρωϊκῶν ἀσμάτων μας. Τοιοῦτοτρόπως δὲ τότε κατὰ τὰς σχολικὰς ἐκδρομὰς, ὅταν ὑπὸ σκιὰν εὐθύμους μαθηταὶ μετὰ διδασκάλων ἀναπαύωνται, θὰ ἀντηχώσῃ καὶ πάλιν τῆς Ἑλλάδος αἱ κοιλάδες καὶ οἱ βράχοι ἀπὸ τὰ κλέφτικα τραγουδία, πρῶτων τῶν διδασκάλων διδόντων τὸ παράδειγμα τῆς εὐγενούς εὐθυμίας καὶ θὰ ἐνισχύηται ὁ μετ' ἀγάπης σεβασμὸς τῶν μαθητῶν πρὸς τοὺς διδασκάλους αὐτῶν.

Ἐν τῷ οἴκῳ δευτέρου οἱ γονεῖς εἰς οἰκογενειακὰς εὐχίας ἅς προτρέπωσι τὰ τέκνα των εἰς τὰ τοιαῦτα τραγουδία, ἀντὶ ἄλλων νεωτέρων ἀηδῶν καὶ θηλυπρεπῶν, αὐτοὶ πρῶτοι διδόντες τὸ παράδειγμα καὶ διδάσκοντες ἀκόμη καὶ ἐν εὐθυμίᾳ τὸν βίον καὶ τὰ εὐγενῆ πάθη τῶν ἠρώων τοῦ τραγουδιοῦ, ἵνα ἀσφαλέςτερον οὕτω παραδοθῶσιν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὰ πάτρια καὶ ἡ φυσικὴ ἀγνότης τοῦ ἐλληνικοῦ βίου. Ἄς μὴ αἰσχύνωνται δὲ ἀκούοντες νὰ ἀντηχώσῃ οἱ οἴκοι ἀπὸ τὰ κλέφτικα τραγουδία, οἰοδῶποτε καὶ ἂν ὦσιν οἱ μεθ' ὧν συνευχωῦνται, εἴτε πλούσιοι, εἴτε ἀξιωματὰ ὑψηλὰ περιβεβλημένοι, διότι δὲν θὰ κατακριθῶσι, τὸναντίον δὲ μάλιστα θὰ τύχασιν ἐπαίνων παρὰ τῶν μὴ ἐχόντων ψευδῆ μόρφωσιν καὶ ἐψιμυθιωμένην ἀνατροπὴν.

Καὶ τρίτον τέλος, ὅταν ὁ στρατὸς κατηλυμένος καὶ εὐθυμῶν ἀναπαύηται ἐκ τῶν στρατιωτικῶν του ἀσκήσεων καὶ ἐνδυναμώνη δι' εὐχίας τὰ μέλη του, ἅς ἀντηχῇ τὸ στρατόπεδον ἀπὸ τὰ κλέφτικα τραγουδία, ἅτινα τόσον ἀρμόζουσιν εἰς τὸν στρατιωτικὸν βίον, πρῶτων τὸ παράδειγμα διδόντων τῶν ἀξιωματικῶν.

Τὰ τρία λοιπὸν ταῦτα σημεῖα, τὸ σχολεῖον,

ὁ οἶκος καὶ ὁ στρατὸς ἅς προσφέρωσι τὴν προσήκουσαν τιμὴν τοῦλάχιστον εἰς τὰ πνιγόμενα δημέρα εἰς τὸ κύμα τοῦ νεωτερισμοῦ πάτρια καὶ ἅς ἀναζωπυρήσωσι τὸν γνήσιον ἡμῶν πατριωτισμόν.

I. K. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΣ

Ἐκ τοῦ ἀπὸ ἐκδοθέντος βιβλίου τοῦ κ. Κωνσταντίνου Μεταξᾶ Βοσπορίτου τοῦ ἐπιγραφόμενου «Σκηναὶ τῆς Ἐρήμου» ἀποσπῶμεν τὸ κάτωθι διήγημα κατοπτρίζον μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ χάριτος τὰ παραδοξα ἡθῆ τῶν Ἀράβων τῆς ἐρήμου.

Σ. τ. Δ.

Η ΜΟΧΡΑ

Δὲν ἦτο φαινόμενον, ἦτο πλάσμα, δὲν ἦτο ἄψυχον, ἦτο ἐμψυχον, δὲν ἦτο λογικόν, ἦτο ἄλογον, δὲν ἦτο ἀμύθιον, ἦτο τετράποδον. Ἦτο ἐλαφρόπους Ἀραβικὴ Ἴππος, ἦτο ταχεῖα καὶ θερμὴ, ὡς ὁ Σιμούμ, φορβάς.

Ὁ Βενδέρ ἐμπνέει Μανσοῦρ, ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Δελφί, ἐνηθρύνετο ἐπὶ τῇ κατοχῇ τῆς καὶ τὴν ἡγάπα πλειότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ μονογενοῦς τοῦ Ἀλῆ· ὅταν δὲ, διὰ νὰ τὸν παρκαλέσῃ εἰς τι, προσωνοῦμεν αὐτὸν κατὰ τὸ ἔθιμον τῶν Βεδουῖνων: Ἄμποῦ Ἀλῆ (Πάτερ τοῦ Ἀλῆ), οὗτος ἀμέσως τοὺς διέκοπεν ἐπιδορθῶντων: Ἀχνα ἄμποῦ Μόχρα, τουτέστιν: ἐγὼ εἶμαι πατὴρ τῆς Μόχρας.

Ἡ δικαία αὕτη στοργὴ του πρὸς τὴν μέλαιναν, ὡς ἡ νύξ τοῦ χειμῶνος, φορβάδα, τὸν ἠνάγκαζε συχνάκις νὰ διηγῆται τὴν γενεαλογίαν καὶ τὴν εὐγένειαν αὐτῆς.

— Ὁ πατέρας τῆς, ἔλεγεν, εἶναι Ὁσμάνης, ἡ μάνα τῆς εἶναι Βεδουῖνη. Δι' αὐτὸ εἶναι ἀπὸ σπάνιο σοί... —

Δι' αὐτῶν κυρίως ἐνόει, ὅτι ἡ Μόχρα ἦτο ὁ καρπὸς κλεψιγαμίας, τῆς ἧποίας ὁ μεσίτης ὑπῆρξεν αὐτὸς ὁ ἴδιος Βενδέρ.

Ἡ μήτηρ τῆς Νετζίμε ἦτο φορβάς φαιόχρους, ταχύτητος καὶ νοημοσύνης ἀνεγνωρισμένης· ἡ ἀξία τῆς παρὰ τῇ φυλῇ τῶν σκηνιτῶν Δελφί ἐφθασεν εἰς τὰς τρεῖς χιλιάδας πεντάρια. Τοιαύτης ἀξίας Ἴππος, διὰ πλείστους λόγους, οὗς γινώσκουσιν οἱ Βεδουῖνοι, δὲν συμφέρει ν' ἀνήκη εἰς ἓνα ἄνθρωπον. Ἄνηκε λοιπὸν εἰς τέσσαρας. Εἰς τῶν τεσσάρων αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Βενδέρ ἐμπνέει Μανσοῦρ, ἰδιοκτήτης ἐνός καὶ μόνοι ποδός, τοῦ δεξιῦ ὀπισθίου. Οἱ πόδες τῶν φορβάδων ἀντικαθιστῶσι τοὺς παρ' ἡμῖν στύλους τῶν οἰκιῶν, ὅταν αὐταὶ ἀνήκωσιν εἰς πλείονας ὄμοι.

Ἀλλὰ οἱ στῦλοι δὲν γεννοῦν καὶ δὲν παράγουν· ἀπ' ἐναντίας μάλιστα σήπονται, ἐνῶ αἱ φορβάδες τῶν Βεδουῖνων κατ' ἔτος οἰδοῦσι καὶ νέαν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην των.

Τότε εἶναι κατὰ τὰς συμφωνίας· ἐνίοτε καὶ τὰ γεννώμενα ἱππάρια ἀνήκωσι κατὰ τὸ τέ-

ταρτον εἰς καθένα, ἄλλοτε πάλιν ἕκαστος σύντροφος οἰκαιοποιεῖται ἐν κατὰ σειράν καὶ εἰς τὴν τύχην του.

Δυστυχῆς ἐκεῖνος, εἰς οὗ τὴν σειράν γεννηθῆ ἵππος ἄρρην. Εἰς τοὺς Βεδουῖνους τὰ μὲν τέκνα των πρέπει νὰ γεννῶνται ἄρρην, τὰ δὲ ζῆα τῶν θήλεια· προτιμῶσι τὰς φορβάδας ἀπὸ τὰς θυγατέρας, ἐνῶ τὸναντίον περιθάλπτουσι τοὺς υἱοὺς καὶ παραμελοῦσι τοὺς κέλητας. Οἱ σύντροφοι τῆς κατοχῆς τῆς Νετζίμε εἶχον προτιμήσει τὴν δευτέραν συμφωνίαν.

Ὅτε λοιπὸν ἦλθεν ἡ σειρά τοῦ Βενδέρ ἐμπνέει Μανσοῦρ, καὶ ἡ Νετζίμε ἐφθασεν εἰς ὦραν γάμου, ἔρριψεν οὗτος ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν λευκὸν θυσανωτὸν μανδύαν του, ἐφόρεσε τὴν μακρὰν καὶ ἀνάστροφον σπάθην του, ἐκρέμασεν εἰς τὸ πλευρόν του τὴν εὐρύστομον καραμπίαν του, ἔλαβεν ἀνά χεῖρας τὴν μακρὰν λόγχην του, καὶ πηδῆσας ἐπ' αὐτῆς μετέβη εἰς τὸ εἰκοσιτέσσαρας ὄρας ἀπέχον Βαχδάτιον.

Ἐξῶθεν τῆς ἀρχαίας πρωτεύουσης τῶν κελιφῶν εἰς πλουσίαν καὶ θαλπωράτην νομὴν ἐβόσκον οἱ ὀνομαστοὶ Ἴπποι ἐξορίστου καὶ πλουσιωτάτου πασσᾶ, ὅστις εἶχεν ἐμπιστευθῆ αὐτοὺς εἰς τὴν ἄγρυπνον ἐπιτήρησιν εὐρώστου Αἰθίοπος.

Δὲν ἤξεύρω ἂν ὁ Βενδέρ ἐγένετο στενός τοῦ μαύρου φίλος, ἢ ἂν ἐσπέραν τινα τὸν ἐμέθυσε καὶ τὸν ἀπεκοίμισε· τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι, ὅτε μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἐπέστρεψεν εἰς τὰς σκηνας τῶν Δελφί, εἶπε μετὰ κομπορημοσύνης εἰς τὴν περισυναχθεῖσαν δμῆγυριν.

— Τὰ καταφέραμε! μάλιστα δὲ καὶ μὲ τὸ μαῦρο!... Τί ἄτι, τί κεφάλι, τί οὐρά! Μὰ τὸ κεφάλι μου, μὲ ἦλθε ν' ἀφήσω τὴν Νετζίμε εἰς τὸν τόπο του καὶ νὰ τὸ κλέψω. — Νὰ ἰδοῦμε μόνο τώρα, θὰ γίνῃ τίποτε;

Φάνεται ὅτι ἔγινε τίποτε, διότι ἐκ τῆς κλεψιγαμίας ἐκείνης ἡ περιώνυμος Νετζίμε συνέλαβε καὶ ἔτεκε τὴν ἀπαράμιλλον καὶ παμμέλαιναν Μόχραν.

Ὅτε ὁ Βενδέρ ἐβεβαιώθη ὅτι ἦτο θήλεια Ἴππος, λέγεται ὅτι ἐκ τῆς μεγάλης χαρᾶς του εἴδριε κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὴν γυναῖκά του!

*

Τρία παρήλθον ἔτη ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῆς Μόχρας καὶ ἡ μοναδικὴ καλλονὴ τῆς, ἡ περρωτὴ ταχύτης καὶ ἡ ἔκτακτος θυμοσοφία τῆς ἔκαμναν κρότον καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀκατοικήτους ἐρήμους.

Καὶ πράγματι· ὅτε ἀνύφου τὴν κεφαλὴν τῆς καὶ τὴν οὐρὰν τῆς εἰς εὐθείαν γραμμὴν, εἶδιδε σχῆμα τόξου εἰς τὸν κατάστιλπον λαϊμόν τῆς, καὶ ἀνετίνασσε μετὰ χάριτος τὴν πυκνὴν χαιτὴν τῆς, ἤξιζε νὰ χάνῃ τις τὸν καιρὸν τοῦ μόνου διὰ νὰ τὴν βλέπῃ. Τὰς ἀπεράντους ἀποστάσεις

διεξήλαυε μὲ τὴν ταχύτητα ἀστραπῆς, καὶ διήρχετο ἐπὶ τῶν κινδυνωδεστέρων χαρᾶδων ὡς ὄνειρον τὸν πρωῖνον ὕπνον.

Καθὼς ἐγεννᾶτο ὑπόψια τῆς ἐν τῇ φυλῇ τῶν Δελφί, ἧτις ἐκαλλιέργει ἀπωτάτην μεταξὺ Περσίας καὶ Μεσοποταμίας ἐρημον, βόσκουσα κυρίως πολυπληθῆ ποίμνια, καθὼς λοιπὸν ἡ φυλὴ ὑπόπτειε τι ἀπὸ μέρους τινῶν πρὸβατοκλεπτῶν, ἐν μιᾷ φωνῇ ἅπασα ἔλεγεν.

— Ἄς καθάλλικεῦση τὴν Μόχραν ὁ Βενδέρ καὶ ἅς ὑπάγῃ ὡς τὸ Ἄεθε.

Τὸ Ἄεθε ἦτο ὕψωμα ἀρχαίων ἀσσυρίων ἐρείπιων, ἀπέχον μίαν ὦραν ἀπὸ τοὺς Δελφί, καὶ ἐπὶ τοῦ ὅποιου ἀνερχόμενός τις ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ εἰς ἀπόστασιν τριῶν περίπου ὡρῶν.

Ἡ φήμη αὕτη τῆς Μόχρας ἐφθασε καὶ εἰς τὸν αἰμοχαρῆ καὶ πλεονέκτην Χασάν Κουλί-Χάν, ὅστις ἐνοικεῖ εἰς τὰ γειτονικὰ ὄρη τῆς Περσίας, ὦν τὸ τελευταῖον λείψανον τῶν ἀρχαίων Σατραπῶν τοῦ Μεγάλου Βασιλέως, οἰκῶν ἅπαν τὸ Λουριστάν καὶ ἀξίων νὰ ἔχῃ τὸ πρῶτον τῆς Ἀνατολῆς ἱποστασίον· ἐπεμψε λοιπὸν πρέσβεις πρὸς ἀγορὰν τῆς Μόχρας συνεπιστέλλων καὶ ὀκτακόσια τουμάνια¹, ἅτινα ὅτε οἱ ἀπεσταλμένοι προσέφερον εἰς τὸν Βενδέρ, ἔλαβον τὴν ἐξῆς Σπαρτιατικὴν ἀπάντησιν:

— Ἡ Μόχρα μου δὲν εἶναι γιὰ πούλημα! ἀλλὰ γιὰ χατῆρι τῆς γειτονίας μας μὲ τὸν Βαλῆ, μὲ δίνετε τὰ τουμάνιά του καὶ τοῦ πουλωῶ μόνον τὸ ἀριστερὸ τῆς πισινῆ ποδᾶρι, καὶ γινούμασθε καὶ σύντροφοι!

Διὰ τοῦτου ἐνόει ὅτι τὸ τέταρτον γεννηθὸς μόνον θὰ ἀνήκεν εἰς τὸν σατράπην τοῦ Λουριστάν.

Ἐν τῷ τυφλῷ πρὸς τὴν Μόχραν ἔρωτί του, δὲν ὑπελόγιζεν ὁ Βενδέρ ὅτι μὲ τὸ ποσὸν ἐκείνο ἠδύνατο ν' ἀγοράσῃ ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῶν Δελφί καλλιεργουμένην ἔκτασιν καὶ νὰ γείνη οὕτω γαιοκτῆμων καὶ πραγματικὸς γείτων τοῦ Χασάν Κουλί-Χάν.

*

Λέγουσιν ὅτι ὅτε ὁ θαρραλέωτερος τῶν ἀπεσταλμένων ἀπετόλμησε νὰ ἐπαναλάβῃ πρὸς τὸν Χασάν Κουλί-Χάν τὴν ἀπάντησιν τοῦ Βενδέρ ἐμπνέει Μανσοῦρ, ὁ σκληρὸς σατράπης θυμωθεὶς διέταξε νὰ τῷ ἐξορύξωσι τοὺς ὀφθαλμούς.

Πρὶν ἢ οὗτος προφθάσῃ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸ ἔλεος τοῦ θηριώδους αὐθέντου, προσελθὼν ἕτερός τις παρ' αὐτῷ καὶ προσκυνήσας τρίς, εἶπε:

— Ἐγὼ, Βαλῆ, σοῦ ὑπόσχομαι νὰ τὴν κλέψω καὶ νὰ σοῦ τὴν φέρω.

— Ἄν μὲ τὴν φέρῃς, σὲ δίδω διακόσια τουμάνια, εἶπε μὲ ἐρυθροῦς ἐκ πλεονεξίας ὀφθαλμούς ὁ σατράπης.

¹ Ἐκαστον τουμάνιον περσικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ δέκα δραχμάς.

— "Όχι! Έγώ δὲν θέλω τουμάνια, θέλω πρῶτα τὴν σωτηρίαν τῆς υἱέας σου καὶ ὕστερα ἓνα γράμμα ἔς τὸν Σεῖχην μας, τὸν Βενί-λάμ.

— "Α! ἐσὺ εἶσαι; ὁ Φερχάν ὁ πρόσφυς; "Ε; καὶ δὲν φοβεῖσαι μὴ σὲ κόψῃ ὁ Σεῖχης σας ἅμα πέσης ἔς τὰ χέρια του;

— Τὸ γράμμα σου γιὰ μένα εἶναι καλλίτερο καὶ ἀπ' τὸν θῶρακα τοῦ Κεσρά Περβῆ, ἂν δὲ πάλι τολμήσῃ νὰ μ' ἀγγίξῃ ἢ νὰ μὲ σκοτώσῃ ὁ Σεῖχης, ἢ προσβολῇ θάνατι ἴδική σου, Βαλῆ. "Ο, τι κάμῃ ἔς ἐμέ, τὸ κάμνει ἔς ἐσέ, καὶ γνωρίζει ἐκεῖνος ὅτι σὺ δὲν χωρατεύεις.

— "Α! κατεργάρη... ἄς ἦναι. Μολλὰ Σάλεμ! ἔλα ἰδῶ, γράψε του ἓνα γράμμα ὅπως τὸ θέλει καὶ φέρε νὰ τὸ σφραγίσω. — Πρόσεξε ὁμως, εἶπε στραφεῖς πρὸς τὸν Φερχάν, ἂν δὲν μὲ φέρῃς τὴν Μόχρα, δὲν γλυτώνεις ἀπ' τὰ χέρια μου, ὄχι ἔς τοὺς Βενί-λάμ, ἀλλὰ καὶ ἔς τὴν Πόλι ἂν πάγῃς ἂν ὁμως μοῦ τὴν φέρῃς, σοὺ τάζω πάλι τὰ διακόσια τουμάνια.

— "Σ τὰ μάτια μου καὶ ἔς τὸ κεφάλι μου, ἀπήντησεν ὁ Φερχάν.

Ὁ Φερχάν αὐτός ἦτο ληστής δοκιμώτατος. Διὰ ληστρικὴν του ἀκριβῶς πράξιν, ἐπειδὴ ἠθέλησε νὰ τὸν τιμωρήσῃ ὁ Σεῖχης τῆς φυλῆς τῶν Βενί-λάμ, αὐτὸς ἐδραπέτευσε διὰ νυκτός, καὶ φθάσας τὸ πρῶτ' εἰς τοῦ Χασάν Κουλι-Χάν, ἐζήτησεν ἄσυλον, ὅπερ θεωρεῖται ἱερόν καὶ διὰ τοὺς πατροκτόνους ἀκόμη καὶ ὕπερ προσηνέχθη αὐτῷ. Εὕρισκε τὴν περίστασιν, διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ τρομεροῦ Σατράπου, νὰ τύχῃ τῆς συγγνώμης τοῦ Σεῖχου. "Αμα λοιπὸν λαβὼν τὴν ἐπιστολήν, τὴν ἐπαύριον ἦτο παρὰ τῷ Σεῖχῃ Βενί-λάμ, ὅπου ἔτυχε πράγματι τῆς συγγνώμης, δὲν ἔμενε δὲ αὐτῷ ἢ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑποσχέσεώς του. Συνεφώνησε λοιπὸν μὲ δύο ἐτέρους συντρόφους του, οἵτινες θὰ τὸν ἐβούλευον εἰς τὴν διαρπαγὴν τῆς Μόχρας.

Ἦσαν τότε ἐν πλήρει θέρῃ. Ὁ πρεσβύτερος τῶν δύο, Σααδούν, συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ περιμένουν ἀκόμη δέκα ἡμέρας, ὅτε ἀρχίζουσιν αἱ σκοτειναὶ καὶ νεφελοσκεπεῖς νύκτες τῶν κυνικῶν καυμάτων, περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου, αἱ καλούμεναι *Δεῖλ-ἔλ-Μπουχάρα* (νύκτες κυνικαί).

— Λοιπὸν εἴμεθα σύμφωνοι καὶ οἱ τρεῖς μας; ἠρώτησεν ὁ Φερχάν.

— Τὴν τρίτην νύκτα ποῦ θὰ ἦναι δόγμα (σκοπία), ἡ Μόχρα δὲν θὰ ζυπνήσῃ τὸ πρῶτ' εἰς τοὺς Δελφί, ἀπήντησεν ὁ Σααδούν.

*

Ἡ ἀγαλλίασις καὶ ἡ ἠσυχία ἐβασιλεύον ἐν ταῖς σκηναῖς τῶν Δελφί, αἵτινες ἦσαν τοποθετημέναι εἰς γραμμὴν, ὡς στρατιῶται τοῦ πεζικοῦ. Ἀπέναντι αὐτῶν καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ὑψοῦντο ἐν σειρᾷ αἱ ἄλωνες τῶν θερισμένων γεν-

νημάτων. Τὸ ἔτος ὑπῆρξεν εὐφορὸν, αἱ δὲ κατὰ Μάρτιον βροχαὶ τόσοι φθονοί, ὥστε καὶ τοὶ συνήθως τὸν Ἰούλιον τὸ παρ' αὐτοῖς φυσικὸν κοίλωμα, ὅπερ ὠνόμαζον *λίμνην*, ἐξηραίνετο, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἶχεν ἀκόμη νερὸν ἐπαρκοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας των.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἡ θερμότης ἦτο ἀφόρητος ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο φλογερά. Ἡ ἀπέραντος ἐρημος ἦτο τόσον ἐρυθρωπὴ, ὥστε ἐνόμιζες ὅτι θὰ διαρραγῇ, ἢ δὲ φύσις τόσον χορτασμένη ἀπὸ θερμότητα, ὥστε ἐπνίγετο. Τὸ ἀμυῶδες ἔδαφος ἤχνηζεν ὡς ἀνημέμενον πύραυλον. Θὰ ἔλεγες ὅτι ὁ ἥλιος διὰ τῶν ἀκτίνων του ἀπερρόφησε καὶ τὴν μάλλον παχύφυλλον χλόην. Λίαν τολμηρὸς θὰ ἦτο ὁ περιφρονῶν τὸν μεσημβρινὸν ἥλιον δι' ἐνὸς του ραπίσματος θὰ τὸν ἐρριπτε κατὰ γῆς κεραυνόπληκτον.

Ἦρχισαν αἱ νύκτες τῆς *Μπουχάρας*. Ὁ οὐρανὸς σχεδὸν νεφελοσκεπής. Ἐνίοτε μόνον τὴν νύκτα περίεργός τις ἀστὴρ διήνοιγε τὰ σύννεφα, ἀλλὰ προσβλλόμενος ὑπὸ τοῦ πυριφλεγέθουτος Σιμούμ ἐπανέκλειε πάλιν ἐντρομος αὐτά.

Οἱ Δελφί μίαν ὥραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐξηπλοῦντο παρὰ τὰς ἄλωνάς των, εἰς μικρὰν δὲ ἀπόστασιν οἱ ἵπποι των ἐμάσων μετ' εὐαρεσκείας τὴν κριθὴν τῆς νέας συγκομιδῆς παρ' αὐτοὺς ἐγρηγόρει ἢ ἐκοιμάτο πάντοτε εἰς σκοπός.

Καὶ αὐτὴ ἡ Μόχρα, ὀρθία, δεδεμένη, καὶ ἐπισεσαγμένη — διότι οἱ Βεδουῖνοι διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον ἔχουσιν ἐτοιμοὺς τοὺς ἵππους των ἀφαιρούντες μόνον τὸν χαλινὸν — ἔτρωγε βραδέως καὶ στρέφουσα ἔνθεν κἀκεῖθεν τὴν νοήμονα κεφαλὴν τῆς ἐρρωθώνιζεν ἀνησύχως.

Προησθάνετο ἴσως ὅτι κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην θὰ συνέβαινε τι. Καὶ εἶχε δίκαιον. Πράγματι, περὶ τὴν ἐνάτην, ὅτε, ἀπηυδνηκότες πάντες ἐκείντο χαμαὶ ὡς πτώματα, εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἴσταντο τρεῖς ἄνθρωποι καὶ δύο ἵπποι. Ὁ πρεσβύτερος αὐτῶν εἶπεν:

— Ἐμεῖς θὰ σὲ φυλάξωμε ἐδῶ μὲ τάλουα, γιὰτὶ δὲ συμφέρει νὰ τὰ πάμε πιὸ κοντὰ, θὰ μᾶς νοιώσουν ἐσὺ πήγαινε σιγά, σιγά, λυσέ τις τὸ σχοινί, καθάλλικευσέ την καὶ δρόμο! μιὰ καὶ μᾶς προσθάσῃ, τελεῖωσ' ἡ δουλειά.

— Μὴ σὲ μέλη, καὶ θὰ τὰ καταφέρω, ἀπήντησεν ὁ ἄλλος, ὅστις ἦτο ὁ Φερχάν, καὶ ἤρξατο βαδίζων βραδέως καὶ μὲ γυμνοὺς τοὺς πόδας.

Ὅτε ἐφθασεν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, ἔπεσε πρηγῆς καὶ ἤρξατο ἔρπων ἐπὶ τοῦ ἔδαφους. Φθὰς ἀψοφητὶ παρὰ τοὺς ἵππους καὶ βεβχιωθεὶς ὅτι ὁ σκοπὸς ἐκοιμάτο, ἔσυρεν ἐκ τῆς ζώνης τὴν μάχαιράν του, ἔκαψε τὸ σχοινίον τοῦ ὀπισθίου ποδὸς τῆς Μόχρας, ἐκριζώσας δὲ καὶ λαβὼν εἰς χεῖρας τὸν πασσαλίσκον, ἐφ' οὗ ἦτο δεδεμένη ἡ κεφαλὴ αὐτῆς, τὴν διεσκέλισεν ἐν ἀκαρεῖ.

Ἄλλ' ἐνῶ ἀκόμη ἔκοπτε τὸ σχοινίον, εἰς μικρὸν τῆς Μόχρας χρεμέτισμα, ἅπαντες οἱ ἵπποι ἤρξαντο νὰ μυκῶνται ἰδιοφώνως καὶ νὰ κτυποῦσιν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ ἔδαφους τοὺς πόδας των.

— "Ε! Σάλεχ, τί ἔχουν τάλουα ἐκεῖ; ἐφώνησεν εἰς πρὸς τὸν σκοπὸν, τότε ἀφυπνισθέντα.

— Ποιὸς εἶν' αὐτοῦ; — "Ε!... τρέξτε... βουβοὶ εἴσθε;... τὰ ὄπλα σας! Κλέφτες! Κλέφτες!...

Ἡ φωνὴ αὐτῆ τοῦ σκοποῦ περισυνέλεξεν, ὡς τὸ σάρωθρον τὰ ψυχία, περὶ τοὺς εἴκοσιν ἄνδρας, τρέχοντας ὡς παράφρονες καὶ κρυγάζοντας: «Ποῦ εἶναι; Ποῦ εἶναι;»

— Μωρὲ φεύγει... ἔς τάλουα ἐκεῖ... Νὰ τὸς καθάλλῃ!... Ἐμπρὸς κ' ἐμεῖς καθάλλῃ!...

— Καθάλλῃ;... ἔς τάλουα; Ποιὸ ἄλογο;... ποῦ εἶναι; νὰ ἰδῶ! Ποιὸ λείπει;... "Α! νὰ, τὸ σχοινί της, κομμένο!... ἡ Μόχρα μου!! τ' ἀκούτε, βρε σεις;... ἡ Μόχρα μου!... "Αχ!... κ' ἔπεσε κατὰ γῆς ὡς ἀπόπληκτος ὁ Βενδέρ ἐμπὶν Μανσοῦρ. Διότι ἦτο αὐτός.

Ἡ ἐρημος ἀνταπέδιδε τὴν ἀπήχησιν τοῦ ἐρυθροῦ τῆς Μόχρας καλπασμοῦ, ἀφυπνισάντος καὶ πάλιν τὸν ἀπηλπισμένον Βενδέρ.

— Νὰ σὰς ἰδῶ, καθάλλῃρῆδες μου! ὁ κλέφτης εἶναι Περσιάνος... τοῦ Χασάν Κουλι-Χάν... ἔ! τὸ κυλί... Ναι!!... Κόψτε του τὸ δρόμο!... "Πίσω ἀπ' τὸ Ἄεθε καὶ ἔς τὸ βουνό!... "Οποῖος μὲ φέρῃ τὴ Μόχρα μου, τοῦ χαρίζω τὸ ἓνα ποδάρι της.

Ὅκτὼ ἵππεῖς ἔνοπλοι εἶχον ἀναχωρήσει ἀμέσως καλπαζόντες.

Μετὰ τέταρτον ὥρας ἠκούσθη ἀνταλλαγὴ πυροβολισμῶν, ἀλλὰ μάτην ὁ Βενδέρ πνευστιῶν περιέμενε τὴν ἐπιστροφὴν των προσκολλῶν τὸ εὖς του ἐπὶ τοῦ πυρέσσοντος ἔδαφους. Οἱ καλπασμοὶ ὀλονέν ἀπεμακρύνοντο καὶ βαθμηδὸν ἐξέλιπον.

— "Ω Θεέ μου! Τί κακὸ ἦταν αὐτὸ ποῦ μούρθε! Τί κακὸ! ἔτονθόρυσε μετὰ στεναγμοῦ ὁ Βενδέρ, καὶ ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν ἀνυπολόγηστον ἀπώλειαν, ἀφοῦ ἐξυλοκόπησε καλῶς τὸν υἱόν του Ἄλῆν, ὃν εὕρισκε παρὰ τὸν τοῦ κακοῦ, διέταξε ν' ἀνάψουν πυρὰν καὶ νὰ ψήσουν τὸν καφέν, βροῶν δ' αὐτὸν ὡς νεκτάρ διεσκέδαζε τὴν ἀθυμίαν του! *

Ἐκάλπαζον, ἔτρεχον, ἐπέτων αἱ τρεῖς φοβεράδες τῶν Βενί-λάμ ἐν τῷ σκοτεινῷ πελάγει, ὡς κολασμένοι ψυχαί, οἱ δὲ Δελφί ὀπισθεν των, εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας, ἔτρεχον ἐπίσης.

— Τὸ Ἄεθε ἅμα φθάσωμε, Φερχάν, τὴν ἡγλυτώσαμε! ἐφώνησεν ὁ Σααδούν σφιγγων τοὺς ὀδόντας του καὶ σείων εἰς τὸν ἀέρα τὴν λόγην του. Νὰ σὲ ἰδῶ! Καὶ ἡ Ψαρή μου δὲν πάγει κάτω ἀπὸ τὴν πανεμένην τὴ Μόχρα!

— Μωρὲ τί λὲς ἐσὺ;... Μ' ἐβγαλε τὴν

ψυχὴ μου αὐτῆ... δὲ βλέπεις πῶς τραβῶ τὸ σχοινί της... Δὲν πρόφθασα νὰ τῆς βάλω καὶ χαλινάρι... ἔς τὴν ταραχὴ ἀπάνου μ' ἔπεσε... Τρεῖς φορές τῶρα τινάζεται γιὰ νὰ μὲ ρίξῃ κάτω.

— Βάστα καλά, Φερχάν μου, κ' εἶναι καὶ ἄντροπή μας... Νὰ, τὸ Ἄεθε μ'προστά μας εἶναι.

Ἐφώνησε, εἶχον φθάσει εἰς τὸ ὕψωμα οἱ Δελφί δὲν ἠκούοντο πλέον ἢ ὀπίσω ἔμειναν, ἢ ἐλοξοδρόμησαν.

— "Α! εἶπεν ἀναπνέων ὁ Σααδούν. Τῶρα μὴ φοβεσθε. Σταθῆτε ν' ἀνασάνουτε καὶ τὰ ζῶα.

"Αν ἦναι μεσάνυχτα, ἀπ' ἐδῶ ὡς ταῖς σκηναῖς μας θάμαστε μὲ τὸ χάραγμα! Πίνουμε ἓνα καφέ ἔς τὸ σπῆτι μου, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τραβοῦμε ἔς τὸ βουνό τὸ μεσημέρι μένουμε τρεῖς ὥρας ἔς τὴν κρυφθῆνα καὶ τὸ βράδυ νὰ μὲ εἰς τοῦ Χασάν Κουλι-Χάν. Μοναχὰ ἄς ἐτοιμάξῃ τὰ τουμάνια.

— Ἄμ' αὐτοὶ, οἱ διαβόλοι πόρρονται κατόπι μας; ὑπέλαθεν ὁ τρίτος.

— Χμ! Αὐτοὶ, Φερχάτη, μόνε ἄλογα καλά ἔχουνε, ἀπὸ καθάλλῃρῆδες, εἶναι γιὰ φτύσιμο. Μὴ σὲ μέλη, καὶ ἂν ἐρθουν κοντὰ, θὰ τοὺς σατίσω τὸ δρόμο.

— Ἐμπρὸς! δρόμο! Νὰ σὲ πῶ κἄτι ἤξευρεν ὁ Χασάν Κουλι-Χάν.

Καὶ ἐπτόνισαν ἐκ νέου τὰς φοβεράδας.

Κατ' ἀρχὰς ὠδήγει ὁ Σααδούν... Ἄλλ' ἡ Μόχρα ἤθελε πάντοτε νὰ εὐρίσκηται πρώτη, ὥστε ἐπὶ τέλους ὁ Φερχάν ἐτέθη ὡς ὀδηγός. Ἐνίοτε μόνον ἠκούετο ὁ Σααδούν ὡς πλοίαρχος ἐν τῷ ἐρημικῷ πελάγει λέγων:

— Ἄριστερά, Φερχάν, ἀριστερά.

— Μὴ σὲ μέλη καὶ πηγαίνουμε καλά! ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἀκούονται πιὰ καὶ αὐτοὶ...

Καὶ τὸ μάλλον ταχύπερον πτηνὸν θὰ ἐκουράζετο, καὶ ἡ μάλλον ἐλαφρόπους ἔλαφος θ' ἀπέκαμνεν, αἱ φοβεράδες ὁμως ἐξηκολούθουν βρωθωνίζουσαι καὶ καλπαζούσαι, ἢ δὲ Μόχρα πάντοτε ἦτον ἡ πρώτη. Αἱ δύο ἄλλαι κατὰ τὸ ἐνστικτικὸν τὴν ἠκολούθουν.

Μετὰ δίωρον περίπου δρόμον ὁ Σααδούν ἐκπεπληγμένος εἶπε:

— Ξέρετε ποῦ χάσαμε τὸ δρόμο;

— Γιατί;

— Λάθος πηγαίνουμε ἔπρεπε νάχουμε τὸν *Δξέττη* (πολικὸν) ἀριστερὰ καὶ τὸν ἔχομε δεξιὰ.

— Λάθος κάνεις ἐσὺ, Σααδούν! αὐτὸ τὸ ἄστρο ποῦ φάνηκε δὲν εἶναι ὁ *Δξέττη*.

— Τῶρα τὸν βλέπεις! νὰ ποῦ φεύγουν τὰ σύννεφα. — Ἄς σταθῶμε κομμάτι ν' ἀνασάνουμε καὶ τὰ ζῶα... Ὅριστε... ἐμεῖς πέσαμε τῶρα ἔς τὴν *Δξέττη* (ἐρημον). "Α! Φερχάν, δουλειά ποῦ μᾶς τὴν ἔκαμες.

— Τί πταῖω γῶ! ὄλο καὶ βλέπω μ'προστά μου νὰ φύγουν τὰ σύννεφα καὶ νὰ διοῦμε τὴν πούλια. Σκοτάδι, ἀδερφέ!

— Σκοτάδι! Σκοτάδι!... δὲν καταλαβαίνεις ἀπ' τὸ ζῆλό σου; Πέσε 'πίσω μου! 'πίσω μου! ἐφώνησεν ἐπιβλητικῶς ὁ Σααδούν.

— Αὐτὴ 'πίσω δὲν πηγαίνει ἡσυχά, θέλει νᾶναι 'μπρός πάντα' ἂν θέλῃς, καθ' ἀλλοίωσέ την σὺ.

— 'Μπρός!

Καὶ ἤλλαξαν τὰς φορβάδας των καὶ ἤσθάνθη εἰς τὴν βραχυτέρη βράχιν τῆς ἠ Μόχρα τὸν ἱππλάτην Σααδούν καὶ ἐστράφησαν ἀντιθέτως βαδίζοντες ἐν μικρῷ κυνηγετικῷ καλπασμῷ.

Ἐἶχον τώρα τὸν πολικὸν πρὸς τὰριστερὰ καὶ προῦχώρουν. Βαθυμῶν ὁ οὐρανὸς διαφαίνεται, τὰ δὲ νέφη ἀραιούμενα ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ἐπικυνοῦντο πρὸς τὴν Μεσημβρίαν διὰ νὰ ἐφαπλωθῶσι καὶ πάλιν μετὰ τινὰς ὥρας ἐπὶ τοῦ κυανόχρου στερεώματος.

— Ἐίδες τώρα τὴν πούλια πού βγαίνει, κύρ Φερχάν; εἶπεν ὁ Σααδούν καλπάζων καὶ ὀδηγῶν πάντοτε· ἂν σ' ἀκολουθούσαμε, θὰ μᾶς ἐβγαζες 'ς τὸν ποταμὸ τὸν Τίγρη.

— Ἐχεις δίκαιον, ἀπήντησεν ὁ Φερχάν, διότι ἐβλεπεν εἰς τὸν ὀρίζοντα τὴν ὡς βασιλίσσης κόσμημα ἀδαμαντίνην πλειάδα.

Μὲ τὴν ἀραιώσιν τῶν νεφελῶν ἤρξατο νὰ διακρίνηται τὸ ἔδαφος, οἱ δὲ ἱππεῖς ἐβλεπον πλέον τὰς σκιὰς ἀλλήλων. Κατόπιν τῆς πλειάδος ἤρξατο νὰ φαίνεται καὶ ὁ Αὐγερινός.

Μετὰ τινὰ λεπτά, ὅτε τὸ λυκαυγὲς ἐξήπλου τὸν διαφανῆ του πέπλον καθιστῶν δραστὰ τὰ ἀντικείμενα, ὁ Σααδούν ἠρώτησε τὸν Φερχάν.

— Δὲ φαίνεται ὅτι κατὶ μαυρίζει ἐκεῖ κάτω;

— Ναί! ναί! ἡ σκηναὶς μας Σααδούν, ἡ σκηναὶς μας! Μωρὲ 'γειά σου, γρήγορα ἤρθαμε.

Καὶ ὡς ἐξ ἐνοστικῶν τὰ ἐλαφρόποδα ζῶα, ἀντὶ ν' ἀποκάμουν, ἠρῴσθησαν νέας δυνάμεις.

— Διὲς πῶς τρέχουν, Φερχάν, κ' ἡ τρεῖς. Γιὰ τὸ νερό! διψᾶσαν ἢ κακομοῖρες. Κατάλαβαν πού τὸ κοντέψαμε.

Ὅτε ἐφθασαν εἰς ἀπόστασιν δέκα λεπτῶν ἀπὸ τῶν σκηνῶν, ἡ Μόχρα ἐτάχυνε τόσον τὸ κάλπασμά της, ὥστε ὁ Σααδούν θαμβωθείς, οὔτε ἐβλεπε τὰ περὶ αὐτόν, οὔτε ἠδύνατο νὰ κατισχύσῃ αὐτῆς. Ἡ Μόχρα ἐπέτα, παράφορος, ἀσηνιασμένη! Μόλις δ' ἐπλησίασαν τὰς σκηνάς, ἐφάνησαν πρὸ αὐτῶν εἴκοσι περίπου ἄνδρες μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων κραυγάζοντες ἐν ἀλαλαγμοῖς:

— Ἡ Μόχρα! Ἡ Μόχρα!!...

Εἰς τὰς φωνὰς ταύτας ἀτίθασος, καθιδρῶς καὶ ἀδάμαστος ἡ Μόχρα, ἐπήδησεν ὑπερφυσικὸν ἄλμα εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἔρριψε πρὸ τοῦ πλήθους τὸν παραζαλισμένον Σααδούν ὡς πεπόνιον, χρεμετίσασα δὲ ἠχηρῶς, ὕψωσε τὴν χαίτην καὶ τὴν οὐρανὸν τῆς εἰς τὸν ἀέρα, ἠνωρθῶθη ἐπὶ τῶν τεσσάρων ὀνύχων τῆς ἐπὶ τοῦ Σααδούν, ὅστις ἐκτά-

δην κείμενος ἐξέπεμπεν ὑπόκωπον μυκηθμόν.

Ἄλλὰ ταυτοχρόνως δύο στιβαροὶ βραχίονες περιέβαλον τὸν λαιμὸν τῆς Μόχρας καὶ δύο φιλήματα ἐναπετίθησαν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς.

Καὶ οἱ βραχίονες καὶ τὰ φιλήματα ἦσαν τοῦ Βενδέρ ἐμπὶν Μανσοῦρ, τοῦ κυρίου της!!!

Ἦσαν δικαιοτάτα· διότι χάρις εἰς τὴν θυμοσφίαν τῆς Μόχρας, οἱ ἀρπαγες Βενί-λάμ, διατρέξαντες ἡμικύκλιον περὶ τοὺς Δελφί, ἐνῶ ἐνόμιζον ὅτι ἐβάδιζον πρὸς τὰς ἰδίαις των σκηνάς, ἐπανεκάμψαν ἐκ τῶν ὀπισθεν εἰς αὐτὰς τὰς σκηνάς τῶν Δελφί, πρὸς μεγίστην ἀμφοτέρων ἐκπληξιν.

Ὁ Σααδούν μετὰ πολλὰς περιποιήσεις τοῦ κυρίου τῆς Μόχρας, ἐθεραπεύθη, οἱ σύντροφοί του, αἰτήσαντες ἄσυλον παρὰ τινι Δημογέροντι τῆς φυλῆς, συνεχωρήθησαν διὰ τὴν πρᾶξίν των, ἀλλ' ὁ Βενδέρ ἐμπὶν Μανσοῦρ δὲν κοιμάται πλέον ἡσυχος, εἰμὴ ὅταν δένῃ τὸν πόδα του μετὰ τὸν πόδα τῆς Μόχρας καὶ τὸ σχοινίον τῆς κεφαλῆς της εἰς τὴν ἰδίαν του κεφαλὴν. Εἰς τοὺς ἐρωτώντας αὐτὸν περὶ τοῦ αἰτίου, ἀπαντᾷ μετὰ πονηροῦ μειδιάματος:

— Πού ἂν τὴν ξανακλέψουνε νὰ κλέψουνε κ' ἐμένα μαζὶ της!

Ἡ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΚΑΙ Ὁ ΤΥΠΟΣ¹ ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ.

[Τὸ Ἄγγέλου Γουβερνάτη].

Ὁ καθηγητὴς Τσονέφ ἔσχε ἐπ' ἴσης τὴν καλωσύνην νὰ με συστήσῃ εἰς συμπατριώτην μου πολλὰς παρασχόντα ὑπηρεσίας εἰς τὴν Βουλγαρίαν, τὸν κ. Τατσέλλα, διευθυντὴν τοῦ μουσείου τῶν βουλγαρικῶν ἀρχαιοτήτων. Ὁ κ. Τατσέλλα, υἱὸς πολιτικοῦ συνωμότου ἐκ Γενούης, εἶχεν ἔλθει εἰς τὴν Ἀνατολήν τῷ 1848, εἶχε δὲ πλουτήσῃ διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ νυμφευθῆ δεσποινίδα ἐκ Φιλιππουπόλεως. Γενόμενος δὲ πλούσιος ἐγένετο γνωστός διὰ τῆς ἐλευθεριότητος αὐτοῦ· ἐραστὴς δὲ ὦν τῆς νομισματικῆς, κατήρτισε λαμπρὰν συλλογὴν ἀρχαίων νομισμάτων ἑλληνικῶν, ῥωμαϊκῶν, μακεδονικῶν καὶ βουλγαρικῶν καὶ ἐνεκα τῆς πολλῆς τριβῆς ἐγένετο νομισματολόγος τῶν μάλιστα ἐμπειρῶν καὶ ἀσφαλτολόγων. Ἡ πίστις αὐτοῦ ἐν Φιλιππουπόλει ἦτο μεγάλη· εἰς τὴν πρωτοβουλίαν δὲ αὐτοῦ ὀφείλεται ἡ νέα κομψὴ συνοικία τῆς πρωτεύουσος τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας ἢ ἀπολήγουσα εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου Σοφίας. Ἄλλ' ἐνεκεν οικονομικῆς κρίσεως ἀπέβλεπε τὴν περιουσίαν αὐτοῦ καὶ ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ μετὰ τὴν

¹ Τέλος· ἴδε σελ. 275.

παραχώρησιν τῶν συλλογῶν αὐτοῦ τὴν μικροῦ λόγου ἀξίαν θέσιν διευθυντοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου τῆς Σοφίας, ὅπερ εἶνε κατὰ μέγα μέρος δημιουργημα αὐτοῦ. Ἄλλως δ' ἐν Φιλιππουπόλει δὲν ἐλησμονήθη ἡ εὐγενὴς αὐτοῦ διαγωγή κατὰ τὸν χρόνον τῶν σφαγῶν, ὅτε δι' αὐτοῦ πολλοὶ Βούλγαροι πατριῶται ἐσώθησαν ἀπὸ τῆς ἀγχόνης. Ἀγαπώμενον παρὰ πάντων ἐσέβοντο αὐτὸν καὶ αὐτοὶ οἱ Τούρκοι· τὴν ἐξαιρετικὴν δὲ ταύτην θέσιν ἐπωφελέθη, ὅπως προστατεύσῃ καὶ σῶσῃ φίλους ἐκτεθέντας. Ἐν δὲ τῶν προοριζόμενων θυμάτων ἦτο καὶ ὁ νομάρχης Ἰβάνωφ, ὅστις οὐδαμῶς ἐλησμονήσῃ τὸν ποτὲ εὐεργετήσαντα αὐτόν. Ἀγαπᾷ δὲ ὁ Τατσέλλα καὶ ἐκτιμᾷ τοὺς Τούρκους· εἶνε χρηστοὶ ἄνθρωποι, λέγει, πολὺ ἤμεροι, πολὺ ἡσυχαι, φιλοξένοι καὶ γενναῖοι ἐν καιρῷ εἰρήνης· ἀλλὰ μόλις ἤχησῃ ἡ κραυγὴ τοῦ ἱεροῦ πολέμου, καὶ γίνονται θηρία ἀνήμερα καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ συγκρατήσῃ αὐτοὺς εὐθύς ὡς ἀρχίσῃ ῥέον τὸ αἷμα καὶ παρορμηθῶσιν αὐτοὺς ἐπὶ σφαγὴν.

Ἡ δὲ νομισματικὴ συλλογὴ τοῦ Τατσέλλα εἶνε μετὰ καὶ τῆς τῆς Φιλιππουπόλεως, ἧς διευθυντὴς εἶνε ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τῶν σπουδαιοτάτων καὶ μοναδικῆ ἴσως διὰ τὰ νομίσματα τῆς Θράκης καὶ τῆς Δακίας· τὸ μουσεῖον τῆς Σοφίας κέκτηται ὀγδοήκοντα τοιαῦτα ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ νομισματικῷ μουσεῖῳ τῆς Εὐρώπης ὑπάρχοντα. Πρέπει λοιπὸν νὰ εὐχρηθῶμεν τὴν ὅσον ἐνεστί ταχεῖαν δημοσίευσιν καταλόγου μετ' εἰκόνων ἀποτυπῶντος τὰ νομίσματα ταῦτα μετὰ τῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν, ἅτινα εἶνε λίαν ἐνδιαφέροντα καὶ ἔχουσιν ἐξαιρετικὴν ὄλως σημασίαν διὰ τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Ἐπ' ἴσης δ' εὐκταία εἶνε ἡ διάθεσις μέρους τῶν εἰς τὸ πανεπιστήμιον χορηγηθησομένων κεφαλαιῶν πρὸς ἐπιχειρήσιν νέων ἀνασκαφῶν καὶ ἐκδοσιῶν περιοδικῶν ἐν γαλλικῇ γλώσσῃ γνωρίζοντος εἰς τοὺς λογίους τὰ γενόμενα εὐρήματα ἐπὶ ἀρχαιολογικοῦ ἔδαφους πλουσιωτάτου οἷον τὸ τῆς Βουλγαρίας. Μνημεῖά τινα καὶ ἀγάλματα ἀνακαλυφθέντα ἤδη κατὰ τὰς πρώτας ἀνασκαφὰς καὶ ἐκτεθειμένα ἢ μᾶλλον σεσωρευμένα ἐν τῷ μικρῷ μουσεῖῳ τῆς Σοφίας παρέχουσι δείγμα λίαν ἐλευστικῶν τῶν ἐπιφύλασσομένων ἐν τῷ μέλλοντι εὐρημάτων. Καὶ τινα μὲν αὐτῶν εἶνε ἐνδιαφέροντα ὡς μαρτύρια τῆς θρακικῆς καὶ μακεδονικῆς ἀρχαιότητος, ἄλλα δὲ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς κλασικῆς τέχνης καὶ διὰ τὴν μυθολογίαν· πλὴν δὲ τούτων ὅσα εἶνε ἐνεπιγραφὰ παρέχουσι ὄλως ἰδιάζον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν γλωσσολογίαν, τὴν ἐθνογραφίαν καὶ τὴν ἱστορίαν. Ὁ κ. Τατσέλλα φυλάττει παρ' ἐαυτῶ ἐν τῷ μικρῷ προσωρινῷ μουσεῖῳ, ἐν ᾧ κοιμάται καὶ ἐργάζεται, τὰ νομίσματα καὶ τὰ γλυπτὰ τὰ ἔχοντα μεγαλειτέραν ἀξίαν, ὧν εὐκολος θὰ ἦτο ἡ ἀραίωσις· ζηλότυπος δὲ φυλάξ προστατεύει διὰ

τοῦ ἐρωτικοῦ αὐτοῦ βλέμματος πάσας τὰς μικρὰς ἐκείνας συλλογὰς, ἐν αἷς διακρίνονται ἀποκρούσματα καὶ ἀγάλματα ἑλληνικὰ λεπτοτάτης τέχνης. Ἄλλὰ δὲν θὰ εἶνε δυνατόν νὰ θαυμάσῃ τις ἐν ἀναπαύσει ὅλην τὴν ἀξίαν τοῦ βουλγαρικοῦ μουσείου πρὶν ἢ καθιδρυθῇ ἐπαξίως καὶ ταξινόμηθῇ ἐν τῷ μεγάλῳ τουρκικῷ τζαμίῳ τῷ κτισθέντι ἐν ἔτει 1478, εἰς ὃ μετνηχθήσονται ἤδη πλείστοι γλυπτοὶ λίθοι καὶ ἐπιγραφαὶ, συλλογὴ ὅλη παρέχουσα ὕλην πολυτιμοτάτην καὶ ἀνεξερυνήτων εἰς τὸν ἱστορικὸν τῆς ἀρχαιότητος, τὸν ἀρχαιολόγον, τὸν ἐθνογράφον καὶ τὸν φιλόλογον. Παρατηρῶ ὡς ἰθὺς τὸ κατ' ἐμὲ ἐπὶ τινος μνημείου τῶν εἰδωλολατρικῶν χρόνων τὸ σχῆμα τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ γνωστικοῦ συμβόλου swastika, τοῦ ἀρχαιοτέρου τοῦ σημείου τοῦ χριστιανικοῦ σταυροῦ. Θαυμάζω τὴν μεγάλην ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν τῆς Πίζου τὴν παρέχουσαν μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὴν γλωσσολογίαν καὶ τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν. Ὁ δὲ κ. Τατσέλλα μοὶ δεῖκνυει κατάλογον ὀλόκληρον ἀρχαίων ὀνομάτων θρακικῶν εὐρισκομένων ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς Πίζου· διακρίνω δὲ μετὰ τῶν ὀνομάτων πόλεων τὰ ὀνόματα Βασοπάρα, Βουσιπάρα, Γελοπάρα, Κρασαλοπάρα, Στρατοπάρα, ἐν αἷς ἀναγνωρίζω εὐκόλως ἐν τῷ δευτέρῳ συστατικῷ ὀνόματι πάρα τὸ ἑλληνικὸν πόλις καὶ τὸ ταυτόσημον σασκριτικὸν rīga. Ἀνάλογον δὲ ὄνομα πρέπει πιθανῶς νὰ ἀναγνωρίσωμεν ἐν τῇ λέξει βρία τῇ εὐρισκομένῃ ἐν τοῖς ὀνόμασι τῶν πόλεων Σηλυμβρία, Μεσημβρία, ἧτις φαίνεται προεθροῦσα ἐκ τροποποιήσεως τοῦ πορία¹. Μετὰ τῶν θρακικῶν ὀνομάτων ἀνδρῶν παρατηροῦμεν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς Πίζου τύπους, οἱ οἱ ἐξῆς: Ἀκυλος, Ἀτρεϊκος, Αὐλοπούρις, Αὐλουτράλλεις, Βαστοκείλας, Βιάρτος, Βρεισέις, Βοιγκασεῖς, Δόλης, Ἐπτάκενθος, Καρωσσός, Μουκαθιοῦρις, Βάντας, Ρουμητάλης, Σπαράτοκος, Τάρσας, Τήρης.

Θὰ περιλάβῃ δὲ τὸ Βουλγαρικὸν μουσεῖον, ὅταν ἐγκαθιδρυθῇ ὀριστικῶς ἐν τῷ μεγάλῳ τζαμίῳ, καὶ τμήμα τῆς ἐθνικῆς γραφικῆς καὶ τῆς ἐθνογραφίας. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ θαυμάζω ἤδη δύο μεγάλους πίνακας τοῦ Τσέχου ζωγράφου Μαρκεβίτσα, παριστάνοντας χορόν καὶ τέλει γάμου παρὰ τοῖς ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων Πετσενέγων ἢ Πατσινάκων, ὡς ἐκάλουν αὐτοὺς οἱ Βυζαντινοὶ, πίνακας ἐν οἷς ἀπεικονίζεται ὁ ἀγνότατος καὶ γραφικώτατος τύπος τῶν ἀρχαίων Βουλγάρων.

Ὁ κ. Τατσέλλα ἐδημοσίευσεν αὐτὸς μελέτην ἀξίαν λόγου περὶ τοῦ τουρκικοῦ ἐθνικοῦ τῶν Πετσενέγων καὶ με συνοδεύει Παρχασκεὺν τινα

¹ Σχετιοτέον πρὸς ταῦτα καὶ τὸ ὄνομα τῆς θρακικῆς Βρέας. (Σημείωσις τοῦ μεταφραστοῦ).

εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἀγορὰν, ἥτις τελεῖται ἐν τῷ παζαρίῳ, ὅπως μοι ἐπιδείξῃ δείγματα τοῦ λαοῦ ἐκείνου. Τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν τελεῖται ἡ ἀγορὰ ἔρχονται ἐξ ἀπάντων τῶν περικειμένων χωρίων εἰς τὸ παζάριον Βούλγαροι, Ἀτσιγγανοὶ, Πετσενέγοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅπως πωλήσωσιν ὄπωρα, βούτυρον, ὄρνιθας, νήσσας, ὑφάσματα, περιπόδια. Αἱ δὲ γυναῖκες καὶ αἱ κόραι τῶν Πετσενέγων κοσμοῦνται ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ διὰ τῶν ὠραιότατων αὐτῶν ἐνδυμάτων καὶ δι' ἀπάντων τῶν κειμηλίων αὐτῶν· φαίνονται δὲ φροντίζουσαι πολὺ πλεότερον περὶ τῆς ἐπιδείξεως τῆς καλλονῆς αὐτῶν καὶ τοῦ πλούτου ἢ περὶ τῆς πωλήσεως τῶν ἐμπορευμάτων αὐτῶν. Καὶ αἱ μὲν ἔγγαμοι γυναῖκες φέρουσι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς οἰνοεῖ τινα κεκρούφαλον, αἱ δὲ κόραι ἐκθέτουσι τοὺς δέκα ἢ δώδεκα αὐτῶν ἀραιότατους καὶ λεπτοτάτους πλοκάμους, κεκαλυμμένους διὰ μικρῶν νομισμάτων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν καὶ διὰ κροταλίων, εἰς αἷ αἱ πλουσιώτεροι τῶν Πετσενέγων κόραι αἱ οἰνοεῖ ἀποτελοῦσαι τὴν ἀριστοκρατίαν προσθέτουσι καὶ μικρὸν κύπελλον ζύθου· τὰ δὲ περιδέριχα ἀποτελοῦνται ἐκ νομισμάτων. Ἐκ τῆς ἀξίας τῶν κοσμημάτων τούτων προέκτειται καὶ ἐκτιμηθῆ ἢ κνηστή. Τὰ δὲ ὑποκάμισα, ὄντα κινουρήτῃ καὶ μαθάρια, αἱ ζῶναι καὶ τὰ περιπόδια εἶνε κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον κεντημένα. Ἐπὶ δὲ τοῦ ὑποκάμισου φέρουσι ἐπενδύτην καὶ ἐπ' αὐτοῦ αἱ κομψότεραι πολλακίς σισύραν καὶ κατ' αὐτὸ τὸ θέρος. Περιπατοῦσι δὲ καὶ περιστρέφουσι τὸ σῶμα δίκην ταῶνων καὶ ἰνδαλεκτρούων. Εἶνε προφανές, ὅτι δι' αὐτὰς ἡ ἡμέρα τῆς ἀγορᾶς εἶνε ἡμέρα ἐορτῆς. Οὐδαμῶς δὲ φαίνονται ἐπειγόμεναι νὰ πωλήσωσιν ὅπως ἀπέλθωσιν· ἡ ἐμπολὴ εἶνε ἀπλὴ πρόφασις, ἵνα ἐπιδειχθῶσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἵνα παρατηρηθῶσι καὶ προσελκύσωσι τὰ βλέμματα τῶν νέων. Οὗτοι δὲ δὲν ἔχουσι βεβαίως μορφήν Ἀδωνιδος· πολλοὶ δ' αὐτῶν μοι φαίνονται αὐτόχρομα ἄσχημοι, ἀλλ' ἔχουσι ὄψιν ῥωμαλέαν καὶ ὑγιᾶ καὶ γίνονται λαμπεροὶ στρατιῶται. Πολλὰ δὲ κόραι ἔχουσι τοὺς μνηστῆρας ἐν τῇ φρουρᾷ τῆς Σοφίας ἔρχονται εἰς ἐπιζήτησιν αὐτῶν καὶ φαίνονται περιπαθῶς τοξέουσαι αὐτοὺς διὰ τοῦ ἐρωτικοῦ τῶν βλέμματος· ἀναγκάζονται δὲ νὰ ναυαμείνωσιν αὐτοὺς, ἐπεὶ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτοὺς ὁ γάμος πλεον πρό τῆς λήξεως τῆς θητείας.

Ἀπ' ἐναντίας δ' ἐν τῷ παρελθόντι ἐβλεπέ τις παιδάριον δεκαπέντε ἢ δεκαεξέ ἐτῶν νυμφευόμενα παρθέτους εἰκοσαετείς. Εἶνε δὲ περιζήτητος ἡ γυνὴ κυρίως διὰ νὰ ἐργασθῆ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἐν ᾧ ὁ ἀνὴρ μένει ἐν τῷ οἴκῳ. Μοὶ εἶχον εἶπει, ὅτι παρὰ τοῖς Πετσενέγοις ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ συζύγου ὁ πενθηρὸς ἀντικαθίστανεν αὐτὸν παρὰ τῇ νύμφῃ. Ἐρωτῶ περὶ τούτου τὸν κ. Τατσεῖλλα,

καὶ μοι λέγει, ὅτι ἤκουσε μὲν τι τοιοῦτον, ἀλλὰ δὲν πιστεύει ὅμως νὰ ὑφίσταται τὸ κατὰ πράξιν ἐθιμον τοῦτο καὶ νῦν, καὶ ὅτι πιθανῶς ἐκ συγχύσεως ἐπιστεύθη ἢ κατάχρησις ὡς θεσμός. Εἶνε δὲ οἱ Πετσενέγοι τῆς ἐπαρχίας Σοφίας ἅπαντες Χριστιανοὶ καὶ λαλοῦσι τὴν βουλγαρικὴν, καίπερ καταγόμενοι ἀπὸ Τούρκων· ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν πιστεύεται ἀνερχόμενος εἰς εἰκοσακισχιλίους.

Μοὶ ἀνακινῶν δὲ ὁ κ. Τατσεῖλλα νομισματικὰς τινὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς εἰδήσεις ἀναφερόμενας εἰς παλαιὰ νομίσματα τῆς Βουλγαρίας καὶ μελέτην λίαν ἐνδιαφέρουσαν περὶ τῶν διαφόρων ὀνομάτων τῶν δεθέντων ποτέ εἰς τὴν Φιλιππούπολιν. Ἀριθμοῦνται δὲ ταῦτα εἰς δέκα, δεθέντα τὰ πλεῖστα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς πόλεως ὡς παρωνύμια χάριν ὕβρεως, εἶον πόλις δούλων, πόλις κλεπτῶν, πόλις πόρνων.

Καὶ ὅμως ἡ Φιλιππούπολις ὑπῆρξε πάντοτε ἡ μάλιστα πεπολιτισμένη τῶν πόλεων ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, καὶ σήμερον δὲ ἀκόμη παρέσχε τὰ ἀριστα τῶν στοιχείων εἰς καθίδρυσιν τῆς βουλγαρικῆς πολιτείας.

Ὁ κ. Τατσεῖλλα ποιεῖται λόγον περὶ τῆς πόλεως ταύτης ὡς περὶ τῆς ἰδίας πατρίδος· ἡ σύζυγος αὐτοῦ καὶ ὁ υἱὸς ὁ διευθύνων τὸ μουσεῖον τῆς πόλεως κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ. Ἡ κυρία Τατσεῖλλα κάμνει αἰφνιδίους, ἀλλὰ βραχεῖς ἐπισκέψεις εἰς Σοφίαν, ἵνα ἐμβάλῃ ὀλίγην τάξιν εἰς τὸν οἶκον τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς, ἐπεὶ δὲ ὁ γέρον Ἰτασέλλα εἶνε οὐρανότατος ἀμεταμέλητος. Καὶ δὲν ἔπρεπε μὲν νὰ εἶνε πολὺ ἐπικίνδυνος ἡ ἀντιζήλος τῆς κ. Τατσεῖλλα, ἐπεὶ δὲ εἶνε πολὺ πρεσβυτέρα αὐτῆς, ἀλλ' ἔχει μετὰ τὴν ἡλικίαν διὰ τὸν γηραιὸν σύζυγον· εἶνε δὲ αὕτη ἡ νομισματικὴ, ἥτις ἀφαιρῆ ὄλον αὐτοῦ τὸν χρόνον, ὄλον αὐτοῦ τὸν τόπον, ὄλον αὐτοῦ τὸ χρῆμα καὶ σχεδὸν ὄλην αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, καὶ ἥτις τρέφει αὐτὸν, ἀλλὰ προξενεῖ ὅμως καὶ ζημίας, ἃς ἡ κυρία Τατσεῖλλα ἀναλαμβάνει νὰ ἐπανορθώσῃ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἐρχομένη εἰς Σοφίαν.

Μνηθάνω, ὅτι αἱ βουλγαρικῆς ἐφημερίδες καὶ ἰδίως τὸ *Miso*, τὸ ὄργανον τῶν φιλελευθέρων, τὸ *Bulgarski Turgovski Vjestnik*, ἐφημερὶς γερμανικὴ καὶ βουλγαρικὴ λίαν διαδεδομένη, καὶ τὸ *Courrier des Balkans*, ἐφημερὶς δημοσιευμένη γαλλιστὶ καὶ βουλγαριστὶ, ἀνήγγειλαν τὴν ἀφιξίν μου. Ἡ δὲ τελευταία αὕτη ἐφημερὶς φαίνεται ἀρεκτὰ καλῶς γινώσκουσα τὰ κατ' ἐμὲ καὶ ποιεῖται λόγον περὶ ἐμοῦ μετὰ τῆς συμπαιθείας συγγραφῆς, ὅστις, ἀναγνούς τι περὶ ἐμοῦ καὶ ἐννοήσας τὴν ἐντολὴν ἣν ἐπιβάλλομαι καθ' ὅλας μου τὰς ἀποδημίας, δεικνύει τὴν διάθεσιν νὰ με πείσῃ, ὅτι ἡ ἀφιξίς μου εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἐγενεὶν ἀσπασίως δεκτὴ. Αἱ δὲ ἄλλαι ἐφημερίδες φαίνονται ἔχουσαι περὶ ἐμοῦ ἰδέαν ἱκανῶς συγκεκριμένην· δὲν εἰξεύρουσιν ἀκριβῶς

πόθεν ἐρχομαι, τί ἔχω πράξει, τί θέλω νὰ πράξω.

Οὐδ' ἐκπλήσομαι περὶ τούτου. Πιθανῶς θὰ ἐζήτησαν νὰ μάθωσι περὶ ἐμοῦ ἐν σπουδῇ ἐν τινὶ ὑπουργείῳ καὶ ἔμαθον μόνον, ὅτι Ἰταλὸς τις περιηγητὴς ἐφθασεν ἐκ Ρουσσουκίου. Καὶ τινες μὲν ἐπίστευσαν, ὅτι ἦμην ὁ ἀδελφός μου, ἄλλοι δὲ, οὐκ οἶδα πῶς, ὁ πρόην ὑπουργὸς Coppino, ἄλλοι δὲ, ὅτι ὁ βουλευτὴς Brunialti. Ἀλλὰ τί ἠδύναντο νὰ εἴπωσι περὶ ἐμοῦ εἰ ἐν τοῖς ὑπουργείοις, ἀφ' οὗ ἐπιστολὴ διευθυνθεῖσα πρὸς με παρὰ τινος τῶν ὑπουργῶν εἶχεν ἐπιγραφὴν παρὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου αὐτοῦ *Pròs τὸν κόμιτα Guarnatis*; Διὰ τούτου τοὺς λόγους ἐξετίμησα δεόντως τὴν εὐγένειαν, μεθ' ἧς ὁ διδάκτωρ Ὁσκάρ Ἰσκενδέρ ἐλαβε τὸν κόπον νὰ παράσῃ περὶ ἐμοῦ, τοῦ σταδίου μου, τῶν ἔργων μου εἰδήσεις λεπτομερεῖς καὶ ἱκανῶς ἀκριβεῖς, εἰ καὶ ὑπὲρ τὸ δέον κολακευτικὰς, ἐν τῇ ἐφημερίδῃ ἣν διευθύνει δεξιῶς.

Ἐπεσκέφθην λοιπὸν τὸν κ. Ὁσκάρ Ἰσκενδέρ, τὸν διευθυντὴν τοῦ Ταχυδρόμου τοῦ Αἴμου, καὶ ἔμαθον παρ' αὐτοῦ, ὅτι εἶχε γνωρίσει ἄλλοτε τὸν ἀδελφόν μου Ἐρρίκον ἐν Βέρηνῃ καὶ διατηρεῖ ἀρίστην αὐτοῦ ἀνάμνησιν. Ἀρμένιος ὢν τὸ γένος, ποιεῖται μετὰ φρίκης λόγον περὶ τῶν ἀρμενικῶν σφαγῶν, ἃς ἠνέχθη ὁ σουλτάνος· ποιεῖται λόγον μετ' ἀγανακτικῆς περὶ τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ τοῦ πιέζοντος τὸ ἀτυχές αὐτοῦ ἔθνος καὶ ἀναμένει μετὰ τοσοῦτων ἄλλων πατριωτῶν τὴν ἡμέραν τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξύ ὑπηρετεῖ εὐγενῶς ὡς δημοσιογράφος τὸν ἀγῶνα τῆς Βουλγαρίας ἐν τῇ ἐφημερίδῃ αὐτοῦ, ἥτις γράφεται γαλλιστὶ καὶ βουλγαριστὶ, καὶ μοι ἐφάνη μεστὴ ὀρθοφροσύνης, καὶ μετὰ τινος ἀμεροληψίας ἀήθους ἄλλως παρὰ τοῖς ἐφημεριδογράφοις.

Καὶ λαλεῖ μὲν μετὰ σεβασμοῦ περὶ τοῦ ἡγεμόνος Φερδινάνδου, ἀλλὰ φρονεῖ, ὅτι δὲν συμφέρει νὰποκρούπηται ἀπὸ τοῦ ἡγεμόνος ἢ ἀλήθεια, ὅταν ἡ ἀλήθεια αὕτη δύναται νὰπερὶ ὠφέλιμος εἰς αὐτόν. Παραινῶνται δὲ ὀλίγον κατὰ τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων, αἵτινες ἐνίοτε ἐπισποῦσι παραδόξα περὶ τῆς Βουλγαρίας. Μνηθάνει λοιπὸν μετ' εὐχαριστήσεως, ὅτι θὰ γράψω περὶ τῶν ἐκ τῆς περιοδείας μου ἐν Βουλγαρίᾳ ἐντυπώσεων βιβλίον, ἐν ᾧ θὰ δύναται τις νὰ εἶνε ἐκ τῶν προτέρων βέβαιος, ὅτι θὰ εὕρῃ τὴν πιστὴν ἐκφρασίαν τῶν αἰσθημάτων μου περὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων ἀνευ οὐδεμιᾶς ὀπισθοβουλίας.

Πράγματι δὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐκθέτω τὰ κατὰ τὰς περιοδείας μου, καθ' ἃς φροντίζω οὐδὲν νὰ ἐπισπῶ καὶ οὐδὲν νὰ προσθέσω, προτιμῶν διήγησιν πενιχρὰν τῆς πολυτελείας ψεύδους κομποῦ. Ἄν τὰ ὀλίγα ὅσα τις μνηθάνει

περὶ χώρας ξένης μέλλουσι νὰ εἶνε καὶ ψευδῆ, τότε ἡ παντελής ἀγνοία τῶν κατ' αὐτὴν εἶνε προτιμότερα τοῦ βλέπειν αὐτὴν διαστρόφως. Δ*

Η Ζ Ω Η

Ἡ γρηὴ μάννα στέκει ἀπελπισμένη
στὸ λείψανο τοῦ γιοῦ τῆς καὶ θρηγεῖ.—
Ἄλλος στὸν κόσμον δὲν τῆς ἀπομένει·
μονάχ' ἢ μαύρη τί θεὸς νὰ γενῆ;

Κουρέλι τῆς ζωῆς, μὲ καταφρόνια
τὴν ἄφησε τοῦ χάρου τὸ σπαθί·
στὴ ράχι τῆς σηκώνει ὀγδόνα χρόνια
καὶ δὲν μπορεῖ ἀπ' τὸ βάρος νὰ σταθῆ.

Τὰ μέλη τῆς βαρεῖα σὰν τὸ μολύβι,
τὰ μάτια τῆς μισόσβυστα, θαμπά.
Βρυκόλακος ποῦ κουρασμένος σκύβει
καὶ στὸ σταυρὸ τοῦ τάφου τοῦ ἀκουμπᾷ.

Κί ὅμως ἐκεῖ ποῦ δέρνεται καὶ κλαίει
τὸ λείψανο ποῦ ἀκόμα εἶνε ζεστό,
κάποιος «ζωὴ σὲ λόγου σου» τῆς λέει
κ' ἐκείνη τοῦ ἀπαντᾷ «σ' εὐχαριστῶ!»

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΩΜΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΚΑΡΠΟΦΑΓΙΑΣ ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

Ἐὰν ὁ Μάιος εἶναι ὁ μὴν τῶν ἀνθέων, ὁ Σεπτέμβριος εἶναι ὁ μὴν τῶν καρπῶν. Οἱ κυριώτεροι ἐκ τῶν καρπῶν εἶναι ἐν τῇ δόξῃ των, εἰ πρώτοι δὲν ἐξέλιπον ἀκόμη ἐντελῶς, ἐνῶ εἰ ὄψιμοι ἀρχίζουσι ν' ἀναφαίνωνται. Εἶναι, βλέπετε, ἡ συνέντευξις τῶν τελευταίων πεπόνων καὶ σύκων μετὰ τῶν πρώτων μήλων, ἐνῶ τὰ βεδοάκινα καὶ τὰ ἀμύγδαλα εὐσεβάστως παραμερίζουν, ἵνα λάβωσι τὴν δεσπόζουσαν θέσιν τὰ κυριώτερα καὶ εὐγευστότερα εἶδη τῶν σταφυλῶν.

Ὡς γνωστὸν, φυσιολογικῶς ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι οὔτε χορτοφάγον ζῶον οὔτε σαρκοφάγον. Οἱ ὀδόντες του, ὁ στόμαχος του, τὸ πεπτικόν του σύστημα ἐν γένει ἀποδεικνύουσιν ὅτι εἶναι καρποφάγος.

Ὁ Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλους δὲν ἐκράτει βεβαίως εἰς τὴν μὴ διασωθεῖσαν χειρὰ του οὔτε δεσμίδα μακρούλιων οὔτε ρεπανάκια διὰ τὴν ὀρεξίν, ὡς φαντάζονται ἴσως εἰ ὑπεράγαν φυτοφάγοι. Ἀλλὰ καὶ τεμάχιον βραστοῦ κρέατος ἢ μπιφτέκι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παράγῃ εἰς τὸ χαρίεν βρέφος του τὴν ἐντύπωσιν τόσοσιν ζωηρᾶς ἐπιθυμίας. Μάθετε λοιπὸν ὅσοι δὲν τὸ εἰξεύρετε,

ὅτι ὁ ὥραϊς οὗτος νεαρός θεὸς ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ βότρου, ὃν μετ' ἀπεριγράπτου χάριτος καὶ ἔλκυστικότητος ἐπιδεικνύει εἰς τὸ ἄθῳν ἀλλὰ πλήρες ζωηρᾶς ἐπιθυμίας βρέφος του.

Ἄλλ' ἄς ἀφίσωμεν τὸ ὥραϊον καὶ φιλόγε-λων χαμίμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Δωδεκαθίου μετὸν βότρου του καὶ ἄς ἀναδράμωμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνθρωπίνης Ἱστορίας. Ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Ἐῦα ἐτρέφοντο ἐκ καρπῶν ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἦσαν εὐτυχεῖς, ἀλλ' ἀπὸ τὴν πολλὴν καρποφαγίαν των δὲν ἐφείσθησαν οὔτε τοῦ καρποῦ τῆς γνώσεως. Ἴσως ἐκ τοῦ προπατορικοῦ τούτου ἀμαρτήματος ἐμπνευσθεῖσα κατέστη ἡπιωτέρα ἡ νεωτέρα νομοθεσία ὄλων τῶν ἐθνῶν καὶ ἡ jurisprudentia ὄλων τῶν δικαστηρίων. Οὔτω φέρ' εἰπεῖν ὁ κλέπτων χλωρὸς καρπὸς γευόμενος ἐξ αὐτῶν χωρὶς νὰ πληρώσῃ καὶ τὰ θυλάκια του δὲν καταδιώκεται ἢ δὲν τιμωρεῖται ὅσον ὁ κλέπτων ἐν λουκάνικον ἢ μίαν μπριζόλαν ἴσης ἀξίας.

Εἰς τοὺς ἀμπελῶνας μιᾶς θεσσαλικῆς πόλεως ὑπῆρχεν ἐπὶ Τουρκίας τὸ περίεργον ἔθιμον νὰ διατηρῆται ἐξωθεν τῶν ἰδιοκτητῶν ἀμπελῶνων εἰς, οὔτως εἰπεῖν κοινωτικός τοιοῦτος, ὅστις ἐκαλλιεργεῖτο δι' ἀγγαρείας. Τούτου αἱ σταφυλαὶ εἰδίδοντο εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς πόλεως, τοὺς διαβάτας καὶ ἐν γένει τοὺς μὴ ἔχοντας ἰδικὰ των σταφύλια. Ἦτο βλέπετε ἐν μέτρον ἀστυνομικὸν τῆς τότε ἐποχῆς φέρον τὴν σφραγίδα τῆς ἰδιορρυθμίου ἐκείνης ἀσιατικῆς φιλοσοφίας, ἣτις ὑπὸ τὸν παράδοξον τύπον ἀρχαίου σοσιαλισμοῦ κρούπτει ἐν τούτοις βλαθεῖαν γνώσιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Οἱ καρποὶ δὲν ἐξασφαλίζονται κατὰ τῆς κλοπῆς δι' αὐστηρῶν τιμωριῶν, ἀλλ' αἱ κλοπαὶ εὐχύμων καρπῶν προλαμβάνονται διὰ τῆς δωρεᾶν παροχῆς τοιούτων εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας.

Ἐπὶ τέλους οἱ καρποὶ εἶναι προϊόν τοῦ ἡλίου, ὅστις τοὺς ὠριμάζει διὰ τῶν ἀκτίνων του, καὶ ἐὰν ἔχωσι δίκαιον οἱ σοσιαλισταὶ διατεινόμενοι ὅτι ὁ ἥλιος φέγγει δι' ὅλον τὸν κόσμον καὶ οὐχὶ μόνον διὰ τοὺς εὐπόρους, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι καὶ οἱ πτωχοὶ ἔχουσιν ὅπως δῆποτε δικαίωμα ἐπ' αὐτῶν, ἀκόμη καὶ ὅταν δὲν ἔχωσι τὰ μέσα νὰ τοὺς προμηθεύωνται διὰ χρημάτων. Φρίσσω ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει ἐνὸς ἀγρίου ἀγροφύλακος, ὅστις πρὸ τινων ἐτῶν εἰς τὰ πέριξ τῆς πρωτευούσης ἐφόρευεν ἐν μικρὸν παιδίον, υἴον διακεκριμένου συμπολίτου μας, διότι ἔτρωγε σταφυλάς εἰς ξένον ἀμπελῶνα. Τὸν ἐφόρευσε βλέπετε «ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ καθήκοντός του» καὶ βεβιακῶς εὐρέθη δικηγόρος νὰ ὑπερασπίσῃ τοιοῦτον τέρας καὶ ἴσως εὐρέθη καὶ δικαστήριον νὰ μὴ τῷ ἐπιβάλλῃ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

Πολλοὶ εὐποροὶ κάτοικοι τῶν βορείων μερῶν τῆς Γερμανίας, ἐνθα δὲν καλλιεργεῖται πλέον ἡ ἀμπέλος, μεταβαίνουν τὸ φθινόπωρον ἐπίτηδες

εἰς μεσημβρινωτέρους τόπους διὰ νὰ κάμουν λόγῳ ὑγείας καὶ ἀναγεννήσεως καὶ ζωογονήσεως τὴν λεγομένην Traubekur, ἧ εἶστι διαίταν σταφυλοφαγικήν. Μεταβαίνουν δηλαδή εἰς τοὺς ἀμπελοφύτους λόφους τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας, ὅπως ἡμεῖς φέρ' εἰπεῖν μεταβαίνομεν εἰς τὰ λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ ἢ τῆς Ὑπάτης. Τί ἐπιδρασιν ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ ἡ ἀφθονος, συνεχῆς καὶ ἐκ προμελέτης οὔτως εἰπεῖν συστηματικὴ σταφυλοφαγία; Ὁ ἄνθρωπος κατ' ἀρχὰς οὔτε παχύνεται οὔτε δυναμώνει, ἀλλὰ ὡς κοινῶς λέγεται καθρίζεται. Ὁ ἐστὶν ἡ ὀροσιτικὴ αὕτη καὶ ὑδαρὰ τροφή εἰσάγει εἰς τὸν ὄργανισμόν ἀντι τῶν παντοδυνάμων λευκομακρωδῶν οὐσιῶν λεπτὸν καρποσάκχαρον, διουρητικὰ καὶ εὐκοιλία ὀργανικὰ ἄλατα, ὀροσιτικὰ ὀργανικὰ ὀξέα. Ἦτοι ὁ ὄργανισμὸς καθρίζεται, ὀροσιζεται, ὀξιδώνει τὰς κατὰ πλεονασμὸν ἐν αὐτῷ συσσωρευθείσας ἀζωτούχους οὐσίας, τὰ ποτελέσματα ὑπερβολικῆς κρεοφαγίας. Τὸ πηκτὸν αἷμα γίνεται βευστότερον, ὁ νοῦς διαυγέστερος, τὴν μελαγχολίαν, τὴν ὀφειλομένην εἰς τὴν συσσωρευσιν πυκνοῦ αἵματος ἐντὸς τοῦ σπληνός, ἀντικαθιστᾶ ἡ ἡρεμος εὐθυμία.

Τὸ spleen, ὡς λέγουσιν οἱ Ἀγγλοὶ, ἦτοι «ἡ σπληνική ἰδιοτροπία», μεταβάλλεται εἰς νηφάλιον εὐθυκρίσιαν.

Μὲ ἄλλας λέξεις ἡ σταφυλοθεραπεία καὶ ἡ ἀνάλογος αὐτῆς ἀπιδοθεραπεία εἶναι διὰ τὸν ἄνθρωπον ὅ,τι διὰ τὸν ἵππον ἡ γνωστὴ χλωρὰ νομὴ τοῦ ἔαρος. Ὁ ἵππος ἀδυνατίζει, γίνεται νωθρὸς διὰ τὴν ἐργασίαν, νωθρὸς διὰ τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπιθήτορος, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ τὸ «γρασιδὶ». Ἐν τούτοις ἀποκτᾶ διὰ τῆς εὐχύμου ταύτης τροφῆς ἀντίσταται κατὰ διαφόρων ἀσθενειῶν, τὸ νευρικόν του σύστημα ξεκουράζεται καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς θεραπείας ταύτης ἔχει ἀποκτήσει ἐν σύνολον ἰδιοτήτων, ἄς οἱ ἀμαξηλάται συλλήθῃν ἐκφράζουσι διὰ τῆς γραφικῆς ἐκφράσεως ὅτι ἔκαμε «κκινούργια σηκότια».

Ἡ Ἑλλάς ἔχει τοῦτο τὸ κοινὸν πρὸς τὴν Ἑλβετίαν, ὅτι δηλαδή τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν γαιῶν της εἶναι ἀκατάλληλον διὰ τὴν ἐπικερδοῦ καλλιέργειαν τοῦ σίτου (λέγω σαφῶς τὴν ἐπικερδοῦ καλλιέργειαν, διότι μὴ ἐπικερδοῦ καλλιέργεια διακτρυμένη μόνον διὰ κυβερνητικῶν ἐπιχορηγήσεων ὀνομαζομένων προστατευτικῶν ὀσμῶν εἶναι δυνατὴ παντοῦ, φθάνει μόνον ὁ ὄσμος νὰ εἶναι «τόσον» προστατευτικός, ὥστε νὰ γίνηται περίπου ἀπαγορευτικός).

Ἐν Ἑλβετία λοιπὸν εὐρεῖται ὀρεινὰ ἐκτάσεις ἀφιερῶνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, ἄλλαι ἀπὸ τὸν γόνιμοι προσήλικαι κιτύες λοφοσειρῶν ἀφιερῶνται ἐνεκα τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν δυναμένην νὰ τρέφῃ περισσοτέρους βραχιο-

νας ἀμπελοφυγίαν καὶ τέλος μέρος τῆς ἀροσίμου γῆς καλλιεργεῖται κηπευτικῶς οὔτως εἰπεῖν διὰ διαφόρων σκαλιστικῶν καλλιεργειῶν καταλλήλων πρὸς τὴν ἀφθονίαν τῶν βραχιόνων καὶ τὸ κλίμα τοῦ τόπου. Ἄλλ' ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν λειμῶνων, ἐνθα τὸ κλίμα δὲν ἐπιτρέπει πλέον τὴν ἀμπελοφυγίαν, ὁ ἐπιμελής Ἑλβετὸς ἐξευγενίζει τὰς ἀγρίας μηλιάς καὶ ἀπιδέας διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ καὶ τῆς μεταφυτεύσεως καὶ παράγει ἐκ μὲν τοῦ χυμοῦ τῶν μήλων οἶνον ἐφ' ὅσον δὲν δύναται νὰ τὰ πωλῇ ἐπικερδῶς, ἐκ δὲ τῶν ἀπιδίων τί νομίζετε ὅτι παράγει; Τὰ μεταχειρίζεται ἐν μέρει πρὸς οἴνοποιαν καὶ δι' ἄλλας χρήσεις, ἐν μέρει ὅμως τὰ ξηραίνει εἰς τὸν φουρνον, ὅπως ἡμεῖς ξηραίνομεν, τὰ σῦκα εἰς τὸν ἥλιον καὶ παράγει οὔτω τὸ λεγόμενον Dörrobst.

Μίαν φοράν, εἶναι τῶρα πολλὰ ἔτη, ἔτυχε νὰ εἶμαι οἰκότροφος παρὰ τινι Ἑλβετῷ χωρικῷ, διότι ἤμην ἐκεῖ βηθὸς (τσιράκι, ἀν ἀγαπᾶτε) ἐνὸς Ἑλβετικοῦ τυροκομείου. Δὲν αἰσχύνομαι διὰ τοῦτο, διότι ἐμμήτην ἐν μικρῷ Πέτρον τὸν Μέγαν, ὅστις δὲν ἀπηξίωσε νὰ ἐκμάθῃ οὔτω τὴν ναυπηγικὴν ξυλοφυγίαν, ἀλλ' ὅπως δῆποτε ἠναγκαζόμεν εἰς τὸ ἀπόκεντρον ἐκεῖνο ὄρος νὰ ζῶ μετὰ τῶν χωρικῶν ὡς γνήσιος ὀρεισίβιος Ἑλβετὸς. Μάθετε λοιπὸν ὅτι τὰ ξηρὰ ἀπίδια δὲν τρώγονται ὡμὰ, διότι εἶναι σκληρὰ ὡς δέρμα. Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων τὰ βράζουν μετὰ σακχάρου καὶ γίνεται οὔτω κομπόστα ἀρκετὰ ὑποφερτῆ. Οἱ ἰδικοὶ μου ὀρεισίβιοι Ἑλβετοὶ, οἱ «Ἑλβεταράδες», ὡς τοὺς εἶχε βαπτίσει εἰς Ἑλληνοφροῖτης τῆς Ζυρίχης, ἐβράζον τὰ ξηρὰ ἀπίδια ἀπλῶς ἐντὸς ὕδατος μετ' ὀλίγου ἄλατος, καὶ ἐπειτα παρατίθεται εἰς τὴν τράπεζαν ἐξ αὐτῶν ὀλόκληρα μελενωπὸν βουρόν, παραπλευρῶς μιᾶς πινακίδος περιεχοῦσης χοιρινὸν λαρὸν ὀρεκτικῶτατα ξηροτηγανισμένον με σάλτσαν. Χωρὶς νὰ ἐξωτερικεύσω τὴν ἐκπληξίν μου, παρετήρησα ὅτι οἱ ἐν λόγω Ἑλβεταράδες συνελάμβνον ἐπιτηδείως ἐκάστην ἀχλάδα ἀπὸ τὴν οὐραν τῆς, τὴν ἐβύθιζον ὅσον ἐνεστιν ἀποτελεσματικώτερον εἰς τὴν σάλτσαν τοῦ χοιρινοῦ καὶ . . . ἀνευ ἄλλων διατυπώσεων τὴν διηθύνον πρὸς τὸ ἔρκος τῶν ὀδόντων. Τοὺς ἐμμήτην ἀνευ μορφασμοῦ, ἀλλ' ἐκεῖνοι μαντεύοντες τὴν ἀπορίαν μου μ' ἐπληροφόρησαν ἀφελῶς ὡς ἐξῆς: «Ὁ τόπος μας παράγει ὀλίγον ψωμί καὶ πολλὰ ἀχλάδια, τρώγομεν τόσα ἀχλάδια, διότι ποῦ νὰ βροῦμε ψωμί διὰ τόσα στόματα.»

Θὰ σᾶς φανῇ ἴσως παράξενον, ἀλλὰ σᾶς τὸ ἐγγυῶμαι. Τὰ ἀπίδια ἀποξηραίνονται ὡς ἄνω εἶναι θρεπτικὰ καὶ εὐγευστα, ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶναι τόσον γλυκὰ ὅσον τὰ σῦκα καὶ αἱ σταφίδες, δύναται τις νὰ τρέφῃται ἐξ αὐτῶν ἐπὶ πολὺν καιρὸν χωρὶς νὰ τὰ ἀηδιάσῃ. Ἄς τὸ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τὰ πτωχὰ ὀρεινὰ χωρὶα τοῦ τόπου μας, ἐνθα

ὑπάρχουν ἀκόμη πολλὰ ἀγρία ἀπιδέα, αἵτινες περιμένουσι τὴν χεῖρα τοῦ ἐμβολιαστοῦ, καὶ ἀντὶ νὰ πωλῶσι κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἀφθονίας τὰ ἀπίδια εἰς τιμὰς γελοίας, δι' ὧν καλύπτεται σχεδὸν μόνον τὸ ἀγῶγιον τῆς μεταφοράς, ἄς δοκιμάσωσι μίαν φοράν νὰ μεταχειρίζωνται τοὺς καρπούς τοιούτους ἐν ξηρᾷ καταστάσει ὡς ἄρτον κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἀδελφῶν Ἑλβετῶν.

P. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΕΞΟΧΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΙ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΦΕΛΛΕΜΠΕΡΓ¹

Εὐχερῶς δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅποια ἦτο ἡ κατάστασις τῶν ἀπόρων παιδῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Καὶ σήμερον ἐπι ἀνεπαρκῆς ἀποβάνει ἡ μέριμνα ἡ καταβλητομένη ὑπὲρ τῆς ἀποκλήρου παιδικῆς ἡλικίας, ἡ πληγὴ δὲ τοῦ πενητισμοῦ ἀναφαίνεται περισσότερον αἰμάσσοσα εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀτυχῶν καὶ ἐγκαταλειμμένων παιδιῶν. Τί συνέβαιεν ὅμως πρὸ ἐκατὸν ἐτῶν; Τὰ τέκνα τῶν ἐνδοῶν οἰκογενειῶν περεδίδοντο εἰς τὴν ἐπατεῖαν, ἐξεσκούντο εἰς τὸ ἐπάγγελμα αὐτό, ἀφιέντο ἐκτεθειμένα εἰς ὅλα τὰ κακὰ παραδείγματα, διεφθείροντο ὁ ἑνωρὶς στερούμενα πάσης ἀνατροφῆς. Ἐπρόκειτο νὰ μορφωθῶσι νέαι γενεαὶ, μὴ ἀποκτηνωμένοι, ὅπως αἱ σύγχρονοι. Ὁ Φέλλεμπεργὸν δὲν θεώρει τὴν εὐσπλαγγίαν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς μέσον ἀνυψώσεως τοὐναντίον ἡ ἐλεημοσύνη, κατ' αὐτὸν, ἐπεδείνουν τὸ κακόν, παρέχουσα εἰς τὴν ἔνδειαν ποιὸν τι γόητρον, παρακινῶν τὸν πτωχὸν νὰ ἐμμένῃ ἐν τῇ καταπτώσει του. Αἱ ἀρχαὶ ἄς ὁ Φέλλεμπεργὸν ἤξισεν νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἀπόρων παιδῶν συνίσταντο εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀτομικῶν πνευματικῶν χαρακτηρισμάτων τοῦ παιδιοῦ, μόνης αὐτοῦ περιουσίας, εἰς τὴν ἐξέγερσιν ἐν αὐτῷ τοῦ πνεύματος τῆς τάξεως καὶ τῆς οἰκονομίας, εἰς τὸ ἀπλουστεύειν καὶ καθιστᾶν ἥττον χυδαίας τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ. Τοιαῦτα δὲ ἀρχαὶ δὲν θὰ ἦσαν ποσῶς ἄστοποι προκειμένου καὶ περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν πλουσίων.

Ὁ Φέλλεμπεργὸν, ὅστις εἶχεν ἀναθρέψει εἰς τὸ ἀγροτικὸν αὐτοῦ καθίδρυμα παιδία τινά, ὡς ἐξῆς κατήρτισε τὸ πρόγραμμα τῆς ὑπὲρ τῶν ἀπόρων σχολῆς αὐτοῦ. Ἰπὸ φυσικὴν μὲν ἐποψίν: νὰ σκληραγωγῆται τὸ σῶμα καὶ ν' ἀναπτύσσεται καταλλήλως πρὸς τὸ μέλλον τοῦ παιδιοῦ ἐπάγγελμα: νὰ ἐκτελῶσιν οἱ μαθηταὶ γυμναστικὰς ἀσκήσεις καὶ νὰ λούωνται: νὰ ἐπικρατῇ ἀπόλυτος καθυκρίτης εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὰ ἐνδύματα

¹ Ἰδε σελ. 278.

αὐτῶν ἀπλότης δὲ εἰς τὴν τροφήν των. Ὑπὸ ἐποψίν δὲ χαρακτηρῶς : νὰ καλλιεργῆται εἰς τὰς νεαρὰς αὐτῶν ψυχὰς διαθέσεις εὐθυμίας καὶ καλοκάγαθος διὰ θερμῆς καὶ ἐνδιαφερούσης θρησκευτικῆς διδασκαλίας, διὰ πατριωτικῶν διηγημάτων καὶ διὰ τοῦ ἄσματος· νὰ μανθάνωσι τὰ παιδιά νὰ εὐρίσκωσι τέρψιν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ μᾶλλον ἀσήμαντα περιστατικὰ τοῦ ἡμερησίου βίου. Ὑπὸ ἐποψίν διανοητικῆν : νὰ παρέχωνται αὐτοῖς τὰ μέσα, ὥστε ν' ἀνταποκρίνωνται εἰς πάσας τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐαυτῶν σταδίου· νὰ διδάσκωνται τὴν μητρικὴν γλῶσσαν, γραφὴν, ἰχνογραφίαν, ἀριθμητικὴν καὶ στοιχειώδη γεωμετρίαν, πρὸς τοῦτοις δὲ γνώσεις φυσικῆς ἱστορίας καὶ μάλιστα τὰς εἰδικῶς σχετιζομένας πρὸς τὴν γεωπονίαν καὶ γυμνάσματα λογικῆς. Ὑπὸ ἐποψίν ἠθικῆν : νὰ καλλιεργῆται ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀπολύτου χρηστότητος καὶ τῆς ὀρθῆς κρίσεως. Ὑπὸ ἐποψίν τέλος ἐπαγγελματικῆν : νὰ μανθάνη ἕκαστος παιδίον τὴν ἀξίαν τοῦ ἐπαγγέλματός του, ὅπως σεβόμενον αὐτὸ σέβηται ταυτοχρόνως ἑαυτόν· ν' ἀσχολῆται ὁ μαθητὴς εἰς γεωργικὰς ἐργασίας καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτῶν ν' ἀσχολῆται εἰς τὴν καλοποιίαν, τὴν ψιλοποιίαν καὶ τὴν πλεκτικὴν περιποδίαν. Κανὼν δὲ γενικὸς καὶ δεσπόζων ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει τῶν ἀπόρων ἦτο ὁ ἐξῆς : ν' ἀποφεύγηται μετὰ προσοχῆς ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτῶν πέραν τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των· νὰ εἶνε ὅμως ἐν τῷ περὶ ὁρισμένῳ τούτῳ κύκλῳ πλήρης ἡ τοιαύτη ἐκπαιδεύσις, ὅπως τὸ ἔργον των παρέχη αὐτοῖς ἀρκετὴν ἱκανοποίησιν καὶ μὴ ἀναζητῶσι ταύτην ἄλλαχού.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Φέλλεμπεργ εὗρεν νὰ ἐκλέγη τὸς μαθητὰς του· ἀλλ' ἐδέησε κατόπιν νὰ παραιτηθῆ τοῦ τοιούτου. Τὸς παρεδέχετο οἰοῦντο καὶ ἂν ἦσαν ἀπὸ ἡλικίας ἐξ ἑτῶν καὶ ἄνω καὶ ἐξ οἰουδήποτε ἐλθαιτικοῦ καντονίου καὶ ἂν κατήγοντο· εἰς τοὺς ἐπαίτας, εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, εἰς τοὺς ἀπλοῦς τῷ πνεύματι, εἰς πάντας ἦτο ἀνοικτὴ ἡ θύρα. Πάντα νήλην μαθητὴν οἱ ἀνάδελφοί του ὑπεδέχοντο ἐν χορῷ ἄδοντες, προσεπάθοντο δ' ἐν τῷ ἄμα ν' ἀποδιώξουν τὴν συστολήν του συνάπτοντες πρὸς αὐτὸ συνομιλίαν. Ἡμέραν τινα, ἐνῶ ἐτελείτο τοιαύτη τις ὑποδοχή, ἤκουσθη ἐκφερομένη φωνὴ βλασφημίας· ὁ βλασφημῶν ἦτο ὁ νήλης· τὸ ἄσμα διεκόπη καὶ βαθυτάτη σιωπὴ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν αἴθουσαν· κατεπλάγη ὁ νεωστὶ ἐλθὼν καὶ ὁ διδάσκαλος τότε τὸν ἐδίδαξεν, ὅτι οὐδεὶς βλασφημῆν ἐν Χόφβιλ.

Ὡς εἰκὸς ὁ Φέλλεμπεργ δὲν ἠδύνατο νὰ διευθύνῃ αὐτοπροσώπως τὸ σχολεῖον τῶν ἀπόρων· ἄλλως τε οὐδ' ἦτο ἴσως ὁ ἄριστος πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον πεπρωτισμένος. Ἐστρεψάτο τῆς δια-

χύσεως καὶ τοῦ ἀνεπιτηδεύτου ἐκείνου τρόπου τοῦ πλήρους καλοκαγαθίας, ὅστις τόσον ἐπιδρα καὶ προσελκύει τὰ παιδιά. Τοῦτο δὲ οὐχὶ διότι δὲν εἶχεν εὐαίσθητον ψυχὴν, ὡς τινες ἰσχυρίστησαν· δλόκληρος ὁ βίος καὶ ἡ ἐργασία αὐτοῦ ἀποδεικνύουσι τὸ ἐναντίον· ἀλλ' ἦτο ἀπότομος, αὐταρχικὸς καὶ ἠκίστα ὑπομονητικὸς.

Ὁ Φέλλεμπεργ εὗρεν ἐν τῷ Ἰωάννῃ Ἰακώβῳ Βέρλῃ (Wehrli) τὸν ἄνδρα, ὃν ἐχρειαζέτο. Δὲν ἦτο ἐπίσημόν τι ὑποκείμενον· ἡ ἐπαγγελματικὴ του μάθησις μάλιστα ἦτο, καθὼς λέγεται, μετρία. Ἐκείνητο ὅμως τὰ προτερήματα, τὰ ὅποια ἀναγκάζουν τὰ παιδιά ν' ἀγαπῶσι τὸν διδάσκαλόν των καὶ πᾶν ὅ,τι ἐξ αὐτοῦ προέρχεται, τὴν ἀγαθότητα ταυτέστι, τὴν ἠπιότητα, τὴν εὐπροσηγορίαν, τὴν φυσικὴν ἀπλότητα, τὸν ἔρωτα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ, τὸν ζῆλον πρὸς τὸ ἐπάγγελμά του, καὶ ὑπὲρ ἄλλο τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ ἐγκαταλειμμένα παιδιά, τὴν εὐγενεστάτην τῶν ἀρετῶν. Περρωτισμένος ὑπὸ τοιούτων πολυτίμων χαρισμάτων ὁ Βέρλης ἦτο δυνατὸν νὰ εὐδοκίμησῃ καὶ ἠδουκίμησεν. Ὁ Φέλλεμπεργ ἀνεκέρυζε τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ νεαροῦ παιδαγωγοῦ ἀποκαλέσας τὸ ἴδιον αὐτοῦ σχολεῖον τῶν ἀπόρων διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Βέρλη, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν δὲ ταύτην τὸ τοιοῦτο ἴδρυμα ἀπέκτησε μετ' οὐ πολὺ εὐρωπαϊκὴν φήμην.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ υποθέσῃ τις ὅτι τὸ Σχολεῖον Βέρλη ἦτο σχολεῖον ὑπὸ τὴν καθ' αὐτὸ σημασίαν τῆς λέξεως. Καθόλου δὲν ὠμοιάζε πρὸς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Ἡ μεθοδικὴ διδασκαλία ἐλάχιστα ἐλειτούργει ἐν αὐτῷ· ὁ κύριος σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο ἡ ἐκπαιδεύσις καὶ ἡ ἐμπνευσις τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἠντλεῖτο ἀποκλειστικῶς ἐκ τοῦ θεμελιώδους δόγματός τοῦ Φέλλεμπεργ : ἐκπαιδεύειν διὰ τῆς ἐργασίας.

Τὰ παιδιά λοιπὸν εἰργάζοντο εἰς τοὺς ἀγρούς, ἢ ἠσυχολοῦντο εἰς τὰς διαφόρους ἀνάγκας τοῦ ἐν Χόφβιλ ἰδρύματος, ἀδιακόπως ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Βέρλη, ὅστις συνέζη πάντοτε μετ' αὐτῶν, συμμεριζόμενος τὸν βίον των, ἐργαζόμενος ὡς αὐτὰ, φερόμενος δὲ ταυτοχρόνως ὡς πατήρ των, καὶ μεριμνῶν περὶ τῆς διαπλάσεως τῶν νεαρῶν ἐκείνων καρδιῶν καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀτελῶν ἐκείνων διανοιῶν. Ἡ καθημερινὴ ὅμως αὐτῇ ἐργασίᾳ ἀπέτελει διδασκαλίαν. Παμπληθεῖς παρουσιαζόνταν περιστάσεις εἰς τοὺς ἀγρούς, ὅπως ἀφυπνίζηται καταλλήλως εἰς τὰ παιδιά τὸ πνεῦμα τῆς πρακτικῆς καὶ παρέχωνται εἰς αὐτὰ μαθήματα πραγματογνωστικῆς. Βλαβερά τις βοτάνη, ἢ παρουσία χελίκων ἐντὸς τῶν σπαρτῶν, τὰ στελέχη τῶν ἀνθῶν, αἱ κάλυκες, τὰ πτηνὰ, τὰ ἔντομα, ὁ ἀνεμος, ἡ βροχὴ, ἡ βροντὴ καὶ οἱ ἀστραπαὶ, ἡ σελήνη προκύπτουσα τὴν δειλὴν ἄνωθεν τῶν ὀρέων, σωρὸς τις ξύλων ἢ χόρτου, ἕκαστον ἀντικείμενον, ἐκάστη ἐκδήλω-

σις τῆς φύσεως ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς θέμα μαθήματος. Ἐνῶ εἰργάζοντο οἱ μαθηταί, ἐμάνθονον ταυτοχρόνως τὴν φυσικὴν ἱστορίαν, τὴν στοιχειώδη ἀριθμητικὴν καὶ τὴν γεωμετρίαν. Διηγήσεις δὲ πατριωτικαί, μῦθοι καὶ παραβολαί, ἐγκώμια μεμετρομένα καὶ σεμνὰ πρὸς τοὺς καλοὺς ἐργάτας, παραινέσεις ἠπιαὶ καὶ πατρικαὶ πρὸς τοὺς ὄκνηρους καὶ τοὺς ἀπειθεῖς ἐχρησίμευον πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος· πάντοτε δὲ ἡ χρησιμότης τῆς γενεμένης ἐργασίας, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ἦτο, παρείχεν εἰς τὸν διδάσκαλον τὴν ἀφορμὴν, ὅπως ἐξάρη τὴν ἀξίαν τοῦ ἐργάτου. Καὶ τὸ ἄσμα ἐπίσης φαίνεται, ὅτι ἐξήσκει μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα τοῦ Βέρλη.

Οὕτω παρασκευαζόμενα τὰ παιδιά ἐπωπελοῦντο διττῶς ἐκ τῶν μαθημάτων τῶν διδασκόμενων αὐτοῖς κατὰ Κυριακὴν ἢ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς chomage εἰς τὴν καθ' αὐτὸ αἴθουσαν τῆς παραδόσεως. Ὅθεν αἱ πρόοδοι αὐτῶν ἦσαν ταχέαι, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ ἡ πρὸς τὸν διδάσκαλόν των ἀφοσίωσις ἐξήγειρεν ἐν αὐτοῖς ἀπεριόριστον ἀμιλλαν. Ἐμάνθονον ἐπαρκῶς τὴν γλῶσσαν των, ἠσκούντο νὰ συνθέσωσι καλῶς θέματα, νὰ ἐκτελῶσι ἀριθμητικὰς πράξεις, νὰ ἰχνογραφῶσι, νὰ ὑπολογίζωσι τὴν ἐκτασιν τῶν ἐπιφανειῶν καὶ τὸ πάχος τῶν ὄγκων, νὰ ἐξασκῶνται δὲ καὶ πρὸς τὰς γνώσεις τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Πρὸς τοῦτοις ἕκαστος αὐτῶν εἶχε καὶ ἐν ἐπαγγέλματι.

Πῶς εἰς καὶ μόνος ἀνὴρ ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν ἐπιβλεψίν τοιούτου ἰδρύματος ; Τὰ πάντα ἔθικον καλῶς, ἐνόσῳ ἡ σχολὴ περιλάμβανεν εὐαριθμούς μαθητὰς. Ὅτε ὅμως αὕτη ἀπέκτησεν ἐξήκοντα, ὁ δὲ Φέλλεμπεργ ὤρισεν, ὅτι οἱ νέοι αὐτοὶ δὲν θ' ἀπήρχοντο τοῦ σχολείου πρὶν ἢ συμπληρώσωσι τὸ εἰκοστὸν δευτέρον ἔτος τῆς ἡλικίας των, τὸ ἔργον ἤρχισε νὰ γίνηται ἀνώτερον τῶν δυνάμεων τοῦ Βέρλη. Ἀνταρσία ἐκραγεῖσα ἡμέραν τινα μεταξὺ τῶν μεγαλειτέρων μαθητῶν, προὐκάλεσε διοργανισμὸν αὐθόρμητον, περὶ οὗ οὐδεὶς εἶχε προνόησει. Ἐξ τῶν μᾶλλον ἡλικιωμένων μαθητῶν συνήλθον καὶ συνυπεσχέθησαν νὰ συνδράμωσι τὸν Βέρλη πάσαις αὐτῶν δυνάμεσι πρὸς διατήρησιν τῆς τιμῆς τοῦ σχολείου. Ἀκολουθῶς συνεβουλεύθησαν τοὺς συμμαθητὰς των διὰ νὰ μάθωσι, ἐὰν συγκατατίθενται νὰ ὁμώσωσι αὐτοῖς ὑπακοὴν εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφεώρα εἰς τὸ καλὸν των καὶ εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς σχολῆς. Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο ὁμοθυμῶς ἀποδεκτὴ. Ἐκτοτε, τῇ συγκαταθέσει καὶ τοῦ Φέλλεμπεργ, συνέστη ἐποπτικὸν συμβούλιον συγκείμενον ἐξ ἑνδεκα μαθητῶν καὶ ἐπιτροπὴ τετραμελῆς, εἰδικῶς ἐπιτετραμμένη τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τοῦ ἰδρύματος. Αἱ ἐπιτροπαὶ αὗται ἐξελέγοντο παρὰ τῶν μαθητῶν καθ' ἕξα-

μηνίαν. Ὁ Βέρλη ἐξεπλήρου παρ' αὐταῖς καθήκοντα γραμματέως. Αἱ ὑπηρεσίαι τῆς εὐταξίας καὶ τῆς καθαρότητος ἀπεκεντρώθησαν, διότι ἕκαστος μαθητὴς ἀνελάμβανεν αὐτοπροσώπως μέρος τι τῆς ἐπαγρυπνήσεως καὶ ὁ μὲν αὐτῶν ἐφρόντιζε περὶ τοῦ φωτισμοῦ, ὁ ἕτερος περὶ τῆς ἀνανεώσεως τῶν ἀνθῶν τῶν κοσμούντων τὴν αἴθουσαν τῆς ἐργασίας, τρίτος τις περὶ τῶν μυχρῶν καὶ οὕτω καθεξῆς.

Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ κλεινὴ περίοδος τοῦ ἐν Χόφβιλ ἰδρύματος. Μικρόθεν ἡ σχολὴ τοῦ Βέρλη ἐθεωρεῖτο ὡς ὑπόδειγμα. Αἱ ξένοι Κυβερνήσεις ἐζήτησαν ἐκθέσεις περὶ τοῦ καθιδρύματος ἢ ἐπεμπον σημαντικὰ ὑποκείμενα, ἵνα μελετήσωσι αὐτὸ ἐπιτοσίως. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς ἀντιδράσεως — διότι ταῦτα συνέβησαν κατὰ τὸ 1820 — αἱ Κυβερνήσεις, ἄς ἡ ἐλαχίστη ἐπάνοδος πρὸς τὰς γενναίόφρονας ἰδέας τοῦ 1789 κατεπτόει, ἐνήργουν μάλιστα ἀνακρίσεις διὰ νὰ πεισθῶσι, ἐὰν τὸ ἐν Χόφβιλ ἴδρυμα ἦτο τυχὸν φρικώδους φωλεὰ σοσιαλιστῶν, ἐμπνεόντων εἰς τοὺς εὐγενεῖς φόβους ὑπερβίνοντας τὴν κατάστασιν αὐτῶν, καὶ παρασκευαζόντων τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς δημοκρατίας.

Καὶ παρεμέριζε μὲν ὁ Φέλλεμπεργ διὰ ν' ἀφήσῃ εἰς τὸν μετριόφρονα Βέρλη ὅλην τὴν δόξαν τῆς εὐδοκίμησεως τοῦ προσφιλεστάτου τῶν ἰδρυμάτων του, ἀλλ' ἀκαμπτος λογικὴ τὸν παρεκίνηει νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ μέλλον τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἀπόρων. Εἰς τὴν πατρίδα των ὑπῆρχεν ἔλλειψις παιδαγωγῶν, τῶν δ' ὑπαρχόντων ἡ ἀξία ἦτο μετριωτάτη. Τὸ Κράτος ὅλος ἀνεπαρκῶς ἐμερίμνα περὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν δημοδιδασκάλων. Ὁ Φέλλεμπεργ ἀπεπειράθη κατ' ἀρχάς, ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ Πεσταλότση, νὰ ἰδρύσῃ διδασκαλεῖον ἐγγὺς τοῦ Χόφβιλ, εἰς τὴν κώμην Μονχενβούχσε. Ἐνεκα τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Πεσταλότση, μετακινήσαντος καὶ ἐγκατασταθέντος εἰς Ὑβερδόν, ἐγένετο ἀφορμὴ ν' ἀποτύχη τὸ σχέδιον μετὰ βραχείαν ἐνάρξιν ἐκτελέσεως. Ὁ Φέλλεμπεργ διοργάνωσε τότε ἰδίαις δαπάναις ἐν Χόφβιλ σειράν παραδόσεων διδασκαλείου, εἰς ἃς ἐσπούδαζον ἐκάστοτε περὶ τοὺς πενήτηκοντα παιδαγωγοί. Μετ' ὀλίγον ὅμως συνησθάνθη τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς τοιαύτης προπαρασκευῆς. Ἡ ἀάρκεια τῶν παραδόσεων ἦτο πολὺ βραχεῖα, δὲν ἐπέτρεπε δὲ τὸν συνδυασμὸν τῆς πρακτικῆς μετὰ τῆς θεωρίας· πλὴν τούτου δὲ ἐγένοντο δεκτοὶ εἰς τὰ μαθήματα πάντες οἱ προσερχόμενοι, πολλοὶ τῶν ὁποίων δὲν εἶχον κλίσιν. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ γείνη ἐνάρξις ἐξ ἀρχῆς καὶ νὰ ἐκπαιδεύωνται οἱ μέλλοντες παιδαγωγοί, ἐκμανθάνοντες ταυτοχρόνως καὶ τὴν ἐπαγγελματικὴν αὐτῶν ἐκπαιδεύσιν. Ὁ Φέλλεμπεργ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὸ πρότερον αὐτοῦ σχέδιον περὶ ἰδρύσεως διδασκαλείου. Εἶχεν

ὄμως ὑπολογίσει χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς ἐν Βέρνῃ Κυβέρνησιν, τῆς ὁποίας τὸ ἀντιδραστικὸν πνεῦμα ἀπεστρέφετο ν' ἀρθῆ μέχρι τῶν ὑψηλῶν σφαιρῶν, εἰς ἃς ὁ Φέλλεμπεργ ἐπλανᾶτο μετ' ἀπαρμιλλοῦ εὐχερείας. Τὸ Μικρὸν Συμβούλιον, ὅπερ, κατὰ τὸ 1809, εἶχεν ἀναγορεύσει ἐπὶ ποινῇ παύσεως εἰς τοὺς ἐκ Βέρνης παιδαγωγούς νὰ συμμετάσχῃσι τῆς δευτέρας σειρᾶς τῶν παραδόσεων τῶν διδασκαλικῶν μαθημάτων, ἐματαιώσῃ τὴν ἴδρυσιν τοῦ διδασκαλείου. Ὁ Φέλλεμπεργ ἀπεφάσισε τότε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ ὑπὸ τὸν Βέρνη σχολεῖον πρὸς καταρτισμὸν παιδαγωγῶν καὶ ἐιδικῶν διδασκάλων διὰ τὰς σχολὰς τῶν ἀπόρων παιδῶν. Ἡ νέα αὕτη ἀπόπειρα ἠδουκίμησε μεγάλως. Τὸ ἐν Χόφβιλ ἴδρυμα, ὅπερ ἀνεγέννησεν ἑκατοντάδας ἀτυχῶν πλασμάτων, προωρισμένων νὰ περιπέσωσιν εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ εἰς τὴν ἐπαιτείαν, ἐπεμψεν εἰς τε τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν ἄλλοδαπὴν πλείστους παιδαγωγούς, ὑπογραμμῶν καὶ ὑποδείγματα, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐθράδυνε νὰ παρουσιασθῇ ἢ εὐκαιρία, ὅπως ἀναλάβωσιν τὴν διεύθυνσιν σχολείων τῶν ἀπόρων.

Ὁ Φέλλεμπεργ ἠδουκίμησεν οὖν νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ τὴν φρονίαν ταύτην ἐπιτυχῶς, κατὰ τὸ 1832, μετὰ τὴν πτώσιν τῆς ἀριστοκρατικῆς Κυβερνήσεως, τὰς περὶ διδασκαλείου ἐνεργείας του. Πρώτη ἡ Βέρνη ἔδωκε τὸ παράδειγμα τῆς τοῦ διοργανισμοῦ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν διδασκάλων ὑπὸ τῆς Πολιτείας.

[Ἐπεται τὸ τέλος]

ΥΓΙΕΙΝΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΤΟ ΚΟΛΥΜΒΗΜΑ

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι τὸ κολυμβᾶν ἀπετέλει μέρους τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς παντὸς ἐλευθέρου πολίτου. Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, οἵτινες ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς Ἑλληνας φαίνονται ἑκφυλοῖ, ἦσαν ἐξαιρετικοὶ κολυμβηταί. Πρὸς τοὺς ἄνδρας δὲ διηγωνίζοντο καὶ αὐτοὶ αἱ Ῥωμαῖαι γυναῖκες. Γνωστὴ εἶνε ἡ ἱστορία τῆς Κλαυδίας, ἧτις διῆλθε κολυμβῶσα τὸν Τίβεριν, ὅπως εὕρῃ σωτηρίαν εἰς Ῥώμην.

Καὶ οἱ λεγόμενοι ἄγριοι λαοὶ μετὰ πάθος ἐπιδίδονται εἰς τὴν κολυμβητικὴν. Κατὰ τινὰ περιγητήν οἱ Ὀυτεντότοι κολυμβῶσιν ὄρθιοι μετὰ τὰς χεῖρας ἀνοικτάς ὑπεράνω τοῦ ὕδατος. Μεθ' ὅλην τὴν ταραχὴν τῶν κυμάτων, φαίνονται ὡς νὰ χερσῶσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἀνέρονται καὶ κατέρχονται ὡς τεμάχια φελοῦ.

Ἐκ τῶν συγγρόνων πολιτισμένων λαῶν οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν κολυμβητικὴν. Καὶ ὄμως ἐπρεπε νὰ εἶνε αὕτη πάντων τῶν λαῶν ἀπαραίτητος ἀσκήσις, ὅχι μόνον διότι ὁ γνώστης ταύτης δύναται νὰ φανῇ παντοιοτρόπως χρήσιμος καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ διότι

θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ὑγειολόγων ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν ὑγιεινὴ ἀσκήσις.

Ὡς γνωστὸν, ποικίλαι εἶνε αἱ στάσεις, ἃς λαμβάνει ὁ κολυμβητής, εἰς ἐκάστην δὲ τούτων ἀκούονται διάφοροι μῦες τοῦ σώματος. Ἰδιαζόντως ὄμως τὸ πρηνηθὸν κολυμβᾶν καὶ μάλιστα μὲ ὄρθιον κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν ἀσκεῖ τὸ σῶμα. Ὀλιγώτερον κόπον ἀπαιτεῖ τὸ ὑπτίως κολυμβᾶν καὶ διὰ τοῦτο οἱ κολυμβηταὶ στρέφονται ὑπτιοί, ὡσάντις θέλουσι ν' ἀναπαυθῶσιν. Ἄλλ' ὅπως δὴποτε καὶ ἐν κολυμβᾷ τις, καταβάλλει δύναμιν ὅπως ἐπιπλήξῃ καὶ ὅπως προχωρήσῃ διασχίζων τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον φέρει ἀντίστασιν. Καὶ ἀκίνητος δὲ μένων, ὑπτιος καὶ τεταμένος ὡς σάνις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὁ κολυμβητής, ἐνῶ κατὰ τὸ φαινόμενον οὐδεμίαν καταβάλλει δύναμιν, μὲλα ταῦτα καὶ πάλιν ἐνεργεῖ καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν δύναται ἐπ' ἀπειρον νὰ μείνῃ εἰς τὴν θέσιν ταύτην, ἀλλὰ καταπονεῖται βαθμηδὸν ἀισθανόμενος κόπων ἰδίως κατὰ τοὺς ὄμους καὶ τὰ νεφρά.

Ἄλλὰ τῆς κολυμβητικῆς ἡ ὠφέλεια δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὴν ἀσκήσιν τοῦ σώματος, προστίθεται καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ ψυχροῦ λουτροῦ. Διὰ τοῦτο ἡ θερμοκρασία τοῦ ὕδατος δὲν εἶνε ἀδιάφορος διὰ τὸν κολυμβῶντα. Κατὰ τὴν θερινὴν ὥραν λουτρὸν ψυχρὸν εἶνε ὠφελιμώτατον εἰς τὴν ὑγίαν, ἐφ' ὅσον πάντοτε λαμβάνονται προφυλάξεις τινές, ἀνεῦ τῶν ὁποίων ἀντὶ ὠφελείας βλάβη δύναται νὰ ἐπέλθῃ.

Κυριωτάτη προφύλαξις εἶνε νὰ μὴ λούηται τις καὶ συνεπῶς οὔτε νὰ κολυμβᾷ μετὰ τὸ φαγητὸν πρὶν τελειώσῃ ἢ χώνευσίς. Διὰ τοῦτο αἱ καταλλήλοτεραι ὥραι τοῦ κολυμβήματος εἶνε ἡ πρωία πρὸ τοῦ προγεύματος καὶ ἡ ἑσπέρα πρὸ τοῦ δείπνου. Ἐπίσης καλὸν εἶνε ν' ἀναπαύηται τις ὀλίγον πρὶν κολυμβήσῃ, ἂν ἦλθεν ἐκ μακρᾶς πεζοδρομίας ἢ ἄλλο τι κοπιῶδες ἔργον ἐξέτελεσε καὶ ἐκ τούτου εἶνε ἰδρωμένος. Χρειάζεται ἀκόμη προσοχὴ κατὰ τὰς πολὺ θερινὰς ἡμέρας τοῦ θερού, ὅποτε ὁ ἥλιος εἶνε κατ' ἐξοχὴν καυστικός. Ὁ κολυμβῶν τότε κατὰ τὰς ὥρας τῆς μεσημβρίας διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ πάθῃ ἐξ ἡλιασέως ἢ ἀλλης τινὸς ἐγκεφαλικῆς νόσου.

Ἐπὶ τέλους ὑπάρχουν καὶ οἱ ἰσχυρίζομενοι, ὅτι ὁ λουόμενος καὶ κολυμβῶν εἰς τόπον τινά, πρὸς τὸ κλῆμα τοῦ ὁποίου ἔχει ἐξοικειωθῆ, πρέπει νὰ προσέχη ὅταν ἀλλάσῃ τόπον διαμονῆς, διότι ὑπάρχουν παραδείγματα, καθ' ἃ τοιαύτη ἀλλαγὴ γενόμενῃ ἀπρονοήτως ἀπέβη ὀλεθρία εἰς ἀνθρώπους ὑγιεστάτους ἄλλως καὶ δεξιωτάτους κολυμβητάς. Ψ*

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΤΑ ΡΑΚΗ

Ἡ Γαλλία ἐξάγει κατ' ἔτος παντὸς εἶδους βράκη ἀξίας 27 ἑκατομμυρίων φράγκων.

Ἐκ τούτων ἡ Ἀγγλία ἀγοράζει ἰδίως τὰ ὠραῖα ὑφάσματα, τὰ καινουργῆ τσίτια, ὅλα τὰ τεμάχια ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα οἱ βραχοσυλλέκται εὐρίσκουν παρὰ

τὰς θύρας βραπτικῶν καταστημάτων. Ταῦτα μεταχειρίζονται εἰς τὴν κατασκευὴν πολυτελοῦς χάρτου.

Ἡ Γερμανία προμηθεύεται μᾶλλον εὐθηνὰ βράκη διὰ κατασκευὴν χάρτου κατωτέρας ποιότητος.

Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι μεταχειρίζονται διὰ τὴν χαρτοποιίαν πᾶν ὅ,τι ὑπολείπεται ἀνεῦ διακρίσεως χρώματος καὶ ποιότητος.

Εἰς τὰ περιχώρα τῶν μεγάλων παραθαλασσίων πόλεων περισυλλέγονται λείψανα σχοινίων καὶ ἱστιῶν ἀπεριμμένων καὶ ἀχρήστων. Ταῦτα εἶνε περιζήτητα καὶ ἀκριβοπληρώνονται ὡς χρησιμεύοντα ἀποκλειστικῶς πρὸς κατασκευὴν σιγαροχάρτου.

Τὰ βράκη δὲν χρησιμοποιοῦνται μόνον πρὸς κατασκευὴν χάρτου. Τὰ μάλλινα βράκη ἀγοράζονται ἀπὸ τὰ ὑφαντουργεῖα, ὅπου γίνεται ἐκ νέου χρῆσις αὐτῶν. Ἐκεῖ πλύνονται καλῶς καὶ κατόπιν δι' εἰδικῶν μηχανημάτων διαλύονται εἰς κλωστής, αἱ κλωσταὶ δὲ αὐταὶ ἀποτελοῦσι νήματα πρὸς κατασκευὴν καινουργῶν ὑφασμάτων.

Τὰ τοιαῦτα βράκη, ὅταν εἶνε καθαρὰ καὶ νέα, ἔχουσι σχετικῶς μεγάλην ἀξίαν. Τεμάχια φλανέλλας τιμῶνται 4 φράγκων ἢ ὀκτὰ, ἄλλων δὲ ὑφασμάτων λείψανα, περισυλλεγόμενα εἰς βραπτικῶν καὶ βραπτικῶν ἐργαστήρια, τιμῶνται 1 φρ. ἢ ὀκτὰ.

Περιεργότατος εἶνε ὁ τρόπος τῆς κατατάξεως τῶν βρακῶν εἰς τὰ εἰδικὰ πρατήρια αὐτῶν. Ἰπάρχουσι πρὸς τοῦτο εὐρύτατα ἀβαθῆ κιβώτια ἔχοντα πλεῖστα χωρίσματα, ἀνὰ ἐν δι' ἕκαστον εἶδος. Εἰδικοί καὶ πεπειραμένοι ὑπάλληλοι ἐργάζονται ἔχοντες ἕκαστος ἐνώπιόν του τοιαύτην τινὰ βρακοθήκη, μετὰ δεξιότητος καὶ ταχύτητος, ἧτις ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν ἐργασίαν στοιχειοθέτου διαλύοντος τυπογραφικῶν τεμαχίων.

Ἄλλ' οἱ βραχοσυλλέκται δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὰ ὑφάσματα· περισυλλέγουσι πᾶν τὸ προστυχόν, διότι ἕκαστον ἔχει ἴδιον ἀγοραστήν. Τὰ παλαιὰ χαρτὰ ἀγοράζουσι τὰ ἐργοστάσια χαρτωνίων· τὰ συντρίμματα ὑάλου τὰ ὑαλοურγεῖα· τὰ κόκκαλα οἱ κατασκευασταὶ κόλλας· τὰ ἀποκεντρίδια τέλους οἱ κομμωταί, ὅπως εὐλοτεχνήσωσι πλεξίδας διὰ τὰς φιλαρέσκους κυρίας καὶ φενάκας διὰ τοὺς φαλακρούς.

Z.

Η ΤΡΟΦΗ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΛΑΟΙΣ

Πρὸ τίνος χρόνου ἡ ἀγγλικὴ ἔφημερίς «Pall Mall Gazette» ἐδημοσίευσεν σπουδαιωτάτην μελέτην ἐπὶ τῇ βίβσει τῶν γενικῶν στατιστικῶν τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας καὶ τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου. Αἱ ἐκ τῶν στατιστικῶν πινάκων εἰλημμένα πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν πληροφοροῦσι αὐτῆς περὶ τῆς τροφῆς παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς πιθανὸν νὰ μετεβλήθησαν ἔκτοτε, ἀλλὰ τόσον ὀλίγον, ὥστε ἀκόμη δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀκριβεῖς.

Ὁ Ἄγγλος δαπανᾷ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους διὰ τὴν τροφήν του· ἀκολουθῶν ἔρχεται ὁ Γάλλος, ἔπειτα ὁ Ἰσπανός, ὁ Ῥώσος κλπ.

Ἐκ τούτου ὄμως δὲν ἔπεται ὅτι οἱ δαπανῶντες περισσότερα χρήματα γεύονται τροφῆς ἀφθονωτέρας καὶ ὑγιεστεράς. Πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν

καὶ ὁ ὅρος τοῦ κλίματος καὶ τῆς ιδιοσυγκρασίας, τῆς σχετικῆς πρὸς αὐτό.

Ἡ λεπτομερὴς ἀναγραφή τῶν τροφίμων καὶ τῆς ποσότητος αὐτῶν διαφωτίζει ἐντελῶς τὸ ζήτημα.

Ἄς λάβωμεν ἐν πρώτοις τὸν ἄρτον.

— Τὴν κατ' ἐξοχὴν ὑγιᾶ καὶ θρεπτικὴν, ὡσάντις δὲν εἶνε κακοήθως νοθευμένος, τροφήν. Ὁ Ῥώσος καταναλίσκει 655 λίτρας ἄρτου κατ' ἄτομον ἑτησίως. Ὁ Γερμανός καταναλίσκει μόνον 544 λίτρας. Ὁ Γάλλος 540 καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶνε σημαντικὸς, δεδομένου ὅτι ὁ Γάλλος καταναλίσκει πολὺ ὀλιγωτέραν ποσότητα τροφίμων ἢ ὁ Ῥώσος καὶ ὁ Γερμανός. Εἰς τὰς νοτίους χώρας, ὁ ἀριθμὸς κατέρχεται εἰς 400 λίτρας διὰ τὸν Ἰταλὸν καὶ 480 διὰ τὸν Ἰσπανόν. Ὁ Ἀγγλὸς τρώγει μόνον 380 λίτρας, διότι ἀναπληροῖ τὸ ἔλλειμμα διὰ γενναίας ποσότητος κρέατος, ἧτοι 109 λιτρῶν κατ' ἔτος. Εἶνε διὰ τοῦτο τάχα ρωμαλειώτερος μὲ ὄλην τὴν εὐσαρξίαν του ἀπὸ τὸν μικρόσωμον, νευρικὸν καὶ ἰσχυρὸν Γάλλον; Οὐχί. Ἀποκάμνει ταχέως μετὰ τινὰ κόπον, ὁ μέσος δ' ὅρος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἶνε βραχυτέρος ἐν Ἀγγλίᾳ ἢ ἐντεῦθεν τοῦ πορθημοῦ. Ὁ Γάλλος καταναλίσκει 77 λίτρας κρέατος ἑτησίως. Ὁ Γερμανός 64, ὁ Ῥώσος 51, ὁ Ἰταλὸς 26.

Τὸ συμπέρασμα, ὅπερ ἐξάγει ἡ εἰρημένη ἀγγλικὴ ἔφημερίς, εἶνε λίαν ἀμφισβητήσιμον. Ἡ «Pall Mall Gazette» διατείνεται, ὅτι ἡ ποσότης καὶ ἡ ποιότης τῆς καταναλισκομένης τροφῆς ἀποκαλύπτουσι τὰς ὀρέξεις χώρας τινός. Οὐχί· αἱ διαφοραὶ πηγάζουσι πρὸ πάντων, καθὰ εἴπομεν ἀνωτέρω, ἐκ τοῦ κλίματος, τοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ψυχροῦ, θερμοῦ ἢ εὐκραοῦς, τῆς χώρας ἔνθα κατοικοῦμεν. Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὁμοιάζει πρὸς μηχανήμα καύσεως· τὰ τρόφιμα δὲ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰ ξύλα, τοὺς κοινούς ἀνθρακας, τοὺς λιθάνθρακας καὶ τὸ κίρκ. Οὐδέποτε ὁ Ἰταλός, ἐκτὸς ἐὰν ἔχη ἀποξενωθῇ τῆς πατρίδος του, θὰ κατορθώσῃ νὰ φάγῃ τὰ ὑπερμεγέθη μπιστώκια, τὰ ὁποῖα ὁ Ἀγγλὸς καταβροχθίζει ἀνενοχλήτως. Ἐὰν δ' εἰς τὴν τράπεζαν τῶν Βέλγων, τῶν Ὀλλανδῶν καὶ τῶν Δανῶν παρετίθεντο μόνον καρποὶ καὶ λαχανικά, οἱ ταλαίπωροι θὰ ἦσαν διαρκῶς παγωμένοι καὶ ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν.

Μία λεπτομέρεια, ἴσως ὀλίγον γνωστὴ, τῆς στατιστικῆς ταύτης, εἶνε ἡ μεγάλη ποσότης τῆς ζαχαρέως ἢ καταναλισκομένης παρὰ τῶν Ἀγγλῶν. Καταναλίσκουσι ποσὸν πεντάκις μεγαλύτερον ἀπὸ τοὺς Γάλλους καὶ δεκάκις ἀπὸ τοὺς Ῥώσους. Φυσικῶ τῷ λόγῳ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἔπρεπε νὰ ἔχουν χαρακτῆρα γλυκύτατον!...

Ἐξῆραν πολὺ ἐπ' ἐσχάτων τὰς θρεπτικὰς ιδιότητας τῆς ζαχαρέως. Δὲν εἶνε τάχα φόβος μήπως ἡ τοιαύτη τῶν χημικῶν γνώμη ὑποστή εἰς τὸ μέλλον ἀλλοιώσεις; Τίς οἶδεν!.. Εἰς τὴν ἐσχῶν δ' οὐδὲν ζῶμεν δικαιοῦται καθεὶς νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἴσως ἢ βιομηχανία τῶν ζαχαροπαραγωγῶν ἔχει λόγους νὰ διαδίδῃ καὶ νὰ καθιστᾷ πιστευτὸν τὸ δόγμα: «Τρώγε ζάχαριν, πολλὴν ζάχαριν, ἂν θέλῃς ν' ἀποκτήσῃς πολλὰς δυνάμεις».

Ἄλλὰ καὶ ἡ γνώμη αὕτη, ἡ σήμερον ὑπερισχύουσα, θὰ παρακμάσῃ, ὅπως καὶ τόσαι ἄλλα

καὶ νέον τι προϊόν θὰ ἐκθρονίσῃ τὴν ζάκχαριν. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει εἴμεθα ἐκ τῶν δοξαζόντων ὅτι οὐδὲν τρόφιμον, οὐδ' αὐτὴ ἡ ζάκχαρις, πρέπει νὰ ὑπερέχῃ ἐν τῇ τροφῇ κατὰ τρόπον ἀποκλειστικόν. Ἡ κατάχρησις οἰουδήποτε τροφίμου, ζακχαρώως, ἄλατος, ἰδίως κρέατος, καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ἄρτου, προξενεῖ ἀνωμαλίας εἰς τὸν ὄργανισμόν, ὅστις ἐν τῇ λειτουργίᾳ του ἀπαιτεῖ πρὸ πάντων τὴν ποιικιλίαν.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

— *Εἶνε προτιμότερος ὁ μαῦρος οἶνος ἢ ὁ λευκός;*

Ἄλλοτε πάντες οἱ ὑγιεινολόγοι εἶχον ἐκπεφρασμένην γνώμην ὑπὲρ τοῦ μαύρου οἴνου· ὁ δὲ λευκὸς οἶνος ἐθεωρεῖτο ποτὸν ἀπλῶς εὐάρεστον καὶ ὄχι ὠφέλιμον. Σήμερον ὅμως ἀνεστράφησαν οἱ ὅροι καὶ ἡ πλειονότης τῶν ἰατρῶν συμβουλεύει τὴν ἀποκλειστικὴν χρῆσιν τοῦ λευκοῦ οἴνου. Ἐν τούτοις ὑπάρχουν καὶ ἐπιφανεῖς ἐπιστήμονες φρονούντες ὅτι ἡ τοῦ μαύρου οἴνου ἀπαγόρευσις δὲν ἔχει λόγον, καὶ ὅτι οὗτος ὡς φυσικώτερος, περιέχων πάντα τὰ συστατικὰ τῆς σταφυλῆς, πλούσιος δὲ εἰς ταννίνην καὶ σίδηρον, εἶνε ὠφελιμώτερος εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὄργανισμόν.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἡ ὄσμη τοῦ χρώματος.

Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι τὸ χῶμα βρεγόμενον ἢ ἀνασκαπτόμενον ἀναδίδει ἰδιάζουσαν τινα ὄσμήν, ἣν ὁ λαὸς ἐκφραστικώτατα ὀνομάζει χρωματίλαν. Πόθεν προέρχεται αὕτη; Εἶς Ἄγγλος φυσιοδίφης φρονεῖ ὅτι ἀνεκάλυψε βακτήριον, τὸ ὁποῖον καὶ ὠνόμασε *cladotrix odorifera*, εὐρισκόμενον κατὰ μεγάλην ἀποικίαν ἐν τῇ γῇ χρώματος γαλακτώδους λευκοῦ, ἀναδίδον τὴν ὄσμήν ταύτην.

Πληθυσμὸς Γαλλίας καὶ Γερμανίας.

Ὁ γαλλικὸς τύπος μετὰ πολλῆς ἀνησυχίας δημοσιεύει τὴν ἐξῆς συγκριτικὴν ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας:

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας ἦτο κατὰ τὸ 1881: 45,194,172, κατὰ τὸ 1885: 46,855,704, κατὰ τὸ 1890: 49,422,828 καὶ ἐπ' ἐσχάτων 52,250,894.

Ἀφ' ἐτέρου τῆς Γαλλίας ὁ πληθυσμὸς ἦτο 37,672,048 κατὰ τὸ 1881, 38,218,903 κατὰ τὸ 1886, 38,342,948 κατὰ τὸ 1891 καὶ τέλος 38,517,975 κατὰ τὸ 1897, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Κορσικῆς.

Ὡστε κατὰ τὸ διάστημα τῶν 18 τελευταίων ἐτῶν οἱ κάτοικοι τῆς Γερμανίας ἠὔξησαν κατὰ 7 ἑκατομμύρια, ἐνῶ οἱ τῆς Γαλλίας ἠὔξησαν μόνον κατὰ 800 χιλιάδας!

Ἡ ἀναλογία τῶν γεννήσεων ἐν Γαλλίᾳ ἦτο 33

τοῖς 1000 κατὰ τὸ 1800, σήμερον δὲ κατέπεσον εἰς 21.6, καὶ ὀλονὲν καταπίπτει. Τούναντίον δ' ἐν Γερμανίᾳ (ὅπως καὶ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Αὐστρίᾳ) ἡ ἀναλογία εἶνε 38 τοῖς 1000.

Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870 ἡ Γερμανία δὲν εἶχε πλείονας τῶν 480,000 κληρωτοῦς, ἦτοι νέους 20ετείς, σήμερον δὲ ἡ ἐτησίᾳ ἀπογραφή τῶν κληρωτῶν τῆς εἶνε 510—530 χιλιάδες.

Σχολικὰ λουτρά.

Ἐκ τῶν γερμανικῶν πόλεων ἡ Γοττίγγη πρώτη εἰσήγαγε τὰ λουτρά εἰς τὰ σχολεῖα. Ἐκαστὸν σχολεῖον ἔχει δύο αἰθούσας λουτροῦ· ἡ θερμοκρασία αὐτῶν εἶνε 18—25 βαθμῶν Κελσίου, πολλὰ δὲ παιδία δύνανται νὰ λουσθῶσιν ὁμοῦ. Τὸ ἔδαφος καλύπτεται διὰ ξυλίνου δικτυωτοῦ. Καθ' ἐκάστην 20 λεπτὰ τῆς ὥρας ἀφιερῶνται εἰς τὸ λουτρόν, λούονται δ' ἐναλλάξ οἱ μαθηταί, οὕτως ὥστε ἀναλογεῖ εἰς ἕκαστον ἐν τοῦλάχιστον λουτρόν καθ' ἑβδομάδα.

Κολοσδαία παραγγελία.

Οἱ Ρῶσοι φαίνονται ἰδιαζόντως ἐκτιμῶντες τὴν ἀμερικανικὴν βιομηχανίαν. Οὕτω πλήν τῶν πολεμικῶν σκαφῶν, ἅτινα ἐκτελοῦνται νῦν ἐκεῖ κατὰ παραγγελίαν τῆς ῥωσικῆς κυβερνήσεως, διεδιδάσθη ἐσχάτως κολοσσαία παραγγελία εἰς ἐργοστάσιον τοῦ Πιτσβούργου. Ἡ παραγγελία αὕτη ἀφορᾷ εἰς τὴν παράδοσιν 180,000 τόννων σιδηρῶν ῥάβδων διὰ τὸν Σιβηρικὸν σιδηρόδρομον, ἐντὸς 26 μηνῶν. Ἡ ἀξία τῆς παραγγελίας ταύτης ἀνέρχεται εἰς 4,500,000 δολλαρίων.

Ὁ ὑγρὸς ἀἴθρ ὡς θεραπευτικόν.

Εἰς τὸ ἀστικὸν Νοσοκομεῖον τῆς Νέας Ὑόρκης ἐγένοντο ἐπιτυχῆ πειράματα περὶ τῆς ἱαματικῆς δυνάμεως τοῦ ὑγροποιημένου ἀέρος. Ἀνθρώπος πάσχων ἐξ ἐρυσιπέλατος ἐθεραπεύθη διὰ τῆς ἐπικοινωνίας τοῦ προσβληθέντος μέρους πρὸς ὑγροποιημένον ἀέρα. Παρατηρήθη ὅτι τὸ πρότερον ἐρυθρὸν δέρμα ἐλευκάνθη, οἱ δὲ ἰατροὶ φρονοῦσιν ὅτι ἐκ τοῦ ἀναπτυσσομένου ὑπερβολικοῦ ψύχους ἐξελθίζεται ἀκαριαίως τὸ μικρόδιον τῆς νόσου.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Διὰ τὴν ἐλαστικότητα τῶν φλανελλῶν.

Αἱ φλανέλλαι διατηροῦσι τὴν ἐλαστικότητά των πλυνόμεναι μόνον διὰ ψυχροῦ ὕδατος καὶ βυθιζόμεναι κατόπιν εἰς διάλυσιν ἀμμωνίας ἐντὸς ὕδατος μὲ ἀναλογίαν 1 ἐπὶ τοῖς 100.

Καθάρισμα τῶν χειρῶν.

Ὅσάκις ἐκτελεῖτε ἐργασίαν, ἦτις ρυπαίνει πολὺ τὰς χεῖρας, τρίψατέ τας μὲ ὀλίγην βαζελίνην πρὶν νιφθῆτε· οὕτω καθαρίζονται ἐντελῶς.